Principatele Române înaintea Europei: o carte-manifest a principelui Gheorghe Bibescu

Prof. univ. dr. GHEORGHE BICHICEAN
Univ. „Petru Maior" Târgu-Mureş

Abstract

Romanian Principalities in Front of Europe: A Manifest-Book of Prince Gheorghe Bibescu

The purpose of this paper is to reveal a book of small dimensions that can be found today at „Astra" Library from Sibiu. It has been first writen in French, in 1856, in the context of the Peace Conference from Paris, by Gheorghe Bibescu, the former ruler of Wallachia, who signed it with the pseudonym Sanejouand; one year later, it has been translated into Romanian and published by using the Cyrillic alphabet.

The book has not been known so far and its importance consists on revealing Gheorghe Bibescu's attitude towards unity, so as his knowledge on Romanian history, as we may conclude by considering the historical, political and legal arguments he has brought out.

Keywords: *Romanian Principalities, Gheorghe Bibescu, 1856, Romanian unity, "Astra" Library, Sibiu.*

În colecţiile speciale ale Bibliotecii ASTRA din Sibiu - Cota C.l./88, nr. inventar 2715 - se găseşte o carte de mici dimensiuni, care mi-a atras atenţia de la început prin titlu (***Principatele Române înaintea Europei***), prin conţinutul şi mesajul său, prin momentul redactării şi publicării. Cartea a fost scrisă de Gheorghe Dimitrie Bibescu, principe al Ţării Româneşti în perioada 1842-1848.[1]

Gheorghe Bibescu a scris şi publicat această carte în anul 1856 la Paris, în momentul desfăşurării Conferinţei de pace care a urmat războiului Crimeei (1853-1856). Conferinţa de la Paris s-a reunit în perioada 25 februarie - 30 martie 1856, fiind prezidată de contele

[1] Gheorghe Bibescu s-a născut la Craiova în anul 1804 şi a murit la Paris, la 1 iunie 1873.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Walewski, ministrul de externe al Franţei. Rusia a fost marea perdantă în urma războiului şi a hotărârilor Conferinţei. La Paris s-a proclamat autonomia Principatelor Române, supunându-se hotărârii unirea Moldovei cu Ţara Românească şi internaţionalizarea Dunării. Rusia, care nu mai conta ca putere în Europa, era obligată să retrocedeze Moldovei trei judeţe din sudul Basarabiei (anexate cu „bunăvoinţa" Turciei prin pacea de la Bucureşti, în 1812), adică Bolgrad, Cahul şi Ismail. Un adevărat act de justeţe ar fi impus ca întreg teritoriul dintre Prut şi Nistru să revină Moldovei.

Discuţiile aprinse şi interesele divergente în privinţa unirii Principatelor Române au împărţit marile puteri în trei tabere. Franţa, prin glasul contelui Walewski, Rusia - care, ca ţară învinsă, dorea să obţină o pace cât mai puţin defavorabilă -, Prusia şi Italia (ambele urmărind scopuri identice, adică realizarea unităţii politice) s-au pronunţat fără rezerve pentru unirea Principatelor; Anglia s-a pronunţat cu rezerve, ştiut fiind faptul că ori de câte ori se redeschidea „problema orientală," interesele ei puteau fi atinse prin împărţirea „moştenirii Imperiului otoman;" Austria şi Turcia au fost de la început împotrivă, ambele fiind „beneficiare" ale stăpânirii unor teritorii româneşti de importanţă majoră pentru imperiile lor, susţinând că „popoarele" celor două Principate nu doresc unirea. De aceea s-a hotărât consultarea lor în cadrul Divanurilor Ad-hoc, organe consultative cu reprezentare socială largă. Falsificarea alegerilor în Moldova de către caimacamul Nicolae Vogoride a provocat un adevărat scandal diplomatic, iar un nou război a putut fi evitat doar prin compromisul realizat de Franţa şi Anglia, în urma întâlnirii dintre suveranii celor două ţări la Osborne. În ciuda manevrelor Turciei şi a hotărârii Conferinţei de la Paris din 1858, cele două Principate Române s-au unit, prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn la 5 şi respectiv 24 ianuarie 1859 (Iaşi şi, respectiv, Bucureşti).

În acest context, fostul principe al Ţării Româneşti, Gheorghe Bibescu, s-a dovedit a fi un adevărat apărător al idealurilor de unire ale celor două Principate dunărene, inflamând prin mesajul său spiritele unioniste şi dovedindu-se un foarte bun cunoscător al istoriei românilor. Argumentele pro-unioniste pe care le aduce sunt de ordin istoric, juridic şi politic, subliniind statutul politico-juridic al Principatelor române de-a lungul veacurilor în raporturile cu Înalta Poartă şi cu celelalte mari puteri europene interesate mai mult în promovarea propriilor interese în spaţiul

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

românesc, devenit loc de intersectare a rivalităţilor acestora, care au îmbrăcat de cele mai multe forme violente.

Scrisă într-o primă ediţie în limba franceză, cu titlul ***Les Principautés roumains devant l'Europe***, semnată cu pseudonimul Sanejouand, cartea a fost tradusă în româneşte un an mai târziu sub titlul ***Principatele Române înaintea Europei*** (Paris, Amyot, 8, Rue de la Paix, 1857). Această carte a fost semnalată de Nicolae Iorga în lucrarea ***Istoria literaturii româneşti în sec. al XIX-lea*** (vol. III, 1909, p. 78), de Lucian Predescu în ***Enciclopedia Cugetarea*** (Bucureşti, 1940), iar mai târziu de Mihail Straje, în ***Dicţionar de pseudonime, alonime, anagrame, asteronime, criptonime ale scriitorilor şi publiciştilor români***" (Bucureşti, Ed. Minerva, 1973, p. 69).

Scrierea, textul slavo-român, evidenţiind o combinare a caracterelor slave cu cele latineşti, dovedeşte că ne aflăm în perioada de tranziţie spre adoptarea alfabetului latin.

Interesul pentru această lucrare este, în opinia noastră, de o mare actualitate, cartea nefiind semnalată între luările de poziţie pro-unioniste din perioada premergătoare unirii. Cartea dezvăluie în acelaşi timp caracterul principelui Gheorghe Bibescu care, deşi nevoit să abandoneze tronul Ţării Româneşti la 1848, s-a dovedit fidel cauzei româneşti a Unirii de la 1859.

I. TRANSLITERAŢIE

PRINKIPATELE ROMÎNE ÎNAINTEA EUROP□.

trad8k□ie DU□E SANEJOUAND.

PARIS, AMYOT, 8, RUE DE LA PAIX, 1857.

□8blikînd a□este foi as8□ra □rin□i□atelor Romîne, am a□8t dre□t □int□ a□□rarea 8n8i □rin□i□ sakr8, a□ela al inde□endin□ii □o□oarelor □i al res□ektăl8i na□ionalit□□ilor.

Dest8le a□ionalit□□i s8a8 stins din E8ro□a. Fiind-k□ a mai r□mas 8na □e kare traktatele □ele mai □ekî, □rek8m □i □ele mai no8i, □i mai k8 seam□ traktat8l de □aris, o □pote□e, rek8noskîndo □i □arantîndo, □el □8□in a□easta fi□ □es□ektat□, □i atît □8terea kît □i intri□a r□mîie f□r□ de res8ltat din ınaintea dre□t8l8i.

□□rile, a k□ror ka8z□ dorim s□ a□□r□m, ne sînt k8nosk8te. O □etre□ere îndel8n□at□ în □rin□i□ate, □i 8n st8di8 serios al st□ri□ □o□sla□iilor, al n□ra□8rilor, al □rad8l8i de □i□ilisa□ie, ne □8n8 în stare a trata a□east□ kestie, de n8 k8 talent, □el □8□in k8 s8k□es, □entr8 □eea □e se atin□e de ade□□r8rile istori□e, □i □oate de jöste□a obser□□rilor mele.

□8tea-□om oare l8mina îdest8l o desbatere atît de im□ortent□ □entr8 Romînia, □i a-î □l□ti ast-fel, d8□e □8terile mele, datoria os□italit□□i!

De□embri8, 1856

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

PRINKIPATELE ROMÎNE ÎNNAINTEA EUROPII.

Partea întii8.

I.

Kestia or□anizaliî □rin□i□atelor de kare □enim astlzi sî □orbim □8blik8l8i, e 8na din alelea kare traktat8l □aris8l8i a es□8s, f□r□ s-o hot□rask□.

Desb□t8t□ de mai m8lte orî de □ele mai im□ortante or□ane ale □resiî □eriodi□e, tratat□ □rin re□iste, □rin bro□8re □i k□r□i. A r□mas k8 toate a□estea înk□ □în□ akl□m obsk8r□ □i nek8nosk8t□.

Di□loma□iî □i oameniî de Stat, ad8na□i k8 solemnitate la Kon□res8l din □aris, □□rea8 k□ n8 se înkred8 □ro□riilor lor l8minî, □rel8n□ind o sol8□ie □e kare omni□oten□a lor îi □8nea8 în □azi□ie d'a o deslega.

8rmeaz□ sî ne întristlm d'ast□ □rel8n□ire? sa8 8rmeaz□ din kontra sî fim m8l□8mi□i? negre□it, în asemenea îm□rejpr□ri, ori □e întîrziere e fatal□. □rin□i□atele Romîne s8s□in□ ad□st□rii □i ner□□darea lor e k8 atît mai □iie □i mai le□itim□, k8 kît agonia ad□st□rii □i nesi□8ran□a kestiilor □itale, □entr8 ele, se adaog□ □rin îndel8n□itele s8ferin□e ale ok8□a□ii streine. □entr8 to□i, afar□ de Romîni, r□s□oi8l □i relele sale a8 în□etat. □□mîntl Rlsii, *□stere beli□erant□*, este liber, □i al Moldo-Pomîniî, *de □i ne8tr8*, e înk□ d□e înkeerea □□□ii ok8□at de armiile streine. Ast□ ok8□a□ie, □rin□i□atele n'a8 □ro□okat'o; □i n'are ni□î 8n □retest, d□e k8m n'are nikî 8n dre□t.

E8ro□a ok□idental□, kare n'a intrat în Bosfor de kît ka sî r□s□8nz□ tre□eri □r8t8l8i, □oate ea dar sî îng□d8e A8stria□ilor □eea □e, din kontra, din □artea R8□ilor □ri□ea ka *kas8s belli?* Moldo-Romîniea n8 s'a mînt8it de □rotektorat8l □ar8l8i, de kît ka sî intre s8bt alt □rotektorat no8, □e în îm□rejpr□rile de fa□□, se □oate □ri□i ka o ade□□rat□ a□□sare?

Bedea-□a ea oare, dre□t8rile □i □ri□ele□iele sale, nekontestate de nimenî, k□lkate d□e 8n r□sboi8 între□rins □entr8 s8s□inerea dre□t8rilor?

II.

Fiind-k□ armia Anglo-Fran□ez□ a8 e□ak8at Krimeea, n8 treb8e sî kredem k□ r□sboi8l s'a8 sfîr□it. Kîm□8l de b□t□lie s'a str□m8tat, □i armiile n8 mai sînt a□elea□i; dar r□sboi8l exist□ înk□, 8n r□sboi8 s8rd, □lin de fine□□ □i strate□ie, ai k□ror n8mai taktikî a8 skimbat n8mele; Generalilor le a8 s8k□edat □oliti□ii.

Moldo-Romîniea e ast□zi kîm□8l b□t□lieî, sa8 mai bine kîm□8l intri□elor. A□easta e soarta astop nenoro□ite □□rî de kît□-□a □reme înkoa□e. □azi□iea □eorafik□ es□lik□ îndest8l trista sa stare.

Sit8at□ între treî mari im□eriurî, fie-kare dintr'însele a8 dorit s'o kotr8eask□.

T8r□iea are dre□t8rî de *st□eranitate*, □e kare ka8t□ nekontenit ale skimba în dre□t8rî de *s□leranitate*.

R8siea s8s□in□ d8□□ dre□t8rile de □rotektorat □e dobîndise □i □e kare le a □erd8t.

A8stria ar □oi □i dînsa sî konfis□e în benefi□iul ei dre□t8rile □e a □erd8t R8siea.

8n Stat slab n8 □ate fi f□r□ □ag8ba sa îm□res8rat din toate □□r□ile de treî stat8rî mari. □oloniea k□z8; Moldo-Romîniea se afl□ deja în agonie.

□rintr'o gre□eal□ a R8sieî, E8ro□a ok□identalî □e dormea, deskise okiî. Fran□a □i Englitera sî ba□e înk□ bine de seam□ ! A bir8i n8 este nimik, dak□ □ine-□a n8 □tie sî asig8re fr8ktele bir8in□eî. În zadar s'ar fi □□rsat atîta sîn□e, daka ka8zele r□sboi8l8i ar eksista înk□, daka dre□tatea □i ek8itatea n8 □or dobîndi le□itima lor8 îndest8lare, daka no8î ambi□iî □or mai strika înk□ □a□ea E8ro□iî. □e r8inele □ekilor8 traktate, e de treb8in□□ a se zidi 8n8 edifi□i8 teme□nik8, □i edifi□i8l8 n8 □a fi astfel8 de kît8 kînd □a a□ea de baz8 dre□t8l8 □o□oarelor8, □i kînd mai nainte de toate kon□en□iile □ele no8î □or8 res□ekta dre□t8rile □ele □ekî.

III.

Din treî marî Im□eriurî □e m□r□inesk □rin□i□atele, n8mai 8n8l are oare-kare dre□t8rî as8r□-le: a□esta este T8r□iea, îns□ □i a□ele dre□t8rî sînt m□r□inite l□m8rit □rin ka□it8la□iile de la kare î□i trag ori□ina.

□el dintî8 traktat81 al Moldo-Romîniî e de la an8l 1393; □i f8 înkeeat la Niko□oli între Mir□ea întîi8 □i baiazet întîi8. Al Molda□ii dat□ de la an8l 1513, s8bskris de □rin□8l □ogdan □i s8ltan8l Selim I-8l.

□e ko□rindea8 a□ele traktate? □e dre□t8rî akorda8 ele □□r□ilor kontraktante? Iat□ □e e de treb8in□□ sî □re□is□m k8 essaktitate.

Traktatele a□estea asig8ra8 □rin□i□atelor: Nek8tro□irea □□mîntl8i, o□rind □e orî □e M8s8lman d'a intra în □ar□ f□r□ de □ri□in□ bine-k8întat□, □i f□r□ de □oea G8□ern8l8i □□ri;

□□strarea reli□ieî, □i de□□rtarea k8lt8l8i maxometan;

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Dreptul d'a se gîderna dîn droriile lor leşi, fîrî de amestekul gîvernîlăi Otoman întru nimik în trebile din lăntru ale prinţipatelor;

Dreptul d'a alea prinţi kreştinî, aleşi de Eţiskopii şi boierii prii, şi dreptul alestor prinţii de viaţă şi de moarte asîra sîpîilor lor, kîm şi a deklara rîsboi saa a înkeea laţe.

În skimbul alestor garanţii, la kare se adţoga din partea porţii îndatorirea d'a proteţe prinţipatele, alestea din urmă se îndatoraa, şi din partele, a plăti un tribut anîal şi a rekunoaşte sîremaţiea Săltanîlăi asîra Săeranilor lor.

Iată kare fîrî konţenţiile între prinţipate şi poarta Otomanî; negreşit kă poarta tratînd în alest kip kă dînsele, trata de bun poe a eî, kăi este tiut kă ea era atunşi în kălmea păterii sale, şi kă, în lok d'a priimi leşi, ea le dikta altora.

IV.

Poarta, kare trebăi s'o mărturisim, n'a kontestat niăi odată în prinţip drepturile şi priileţiele prinţipatelor, ea le a kălkat adesea în piţioare prin faţte. În lok d'a merita şi d'aşi atraţe simpatiile Romînilor prin resţektarea traktatelor şi îndeplinirea kîi skîmpătate a îndatoririlor sale, ea însăfla neînkrederea kălkînd mai mălte klaăse esenţiale ale stăîlaţiilor. Ea kotroli pămîntîl Romîniî, rădikă fortereţe pe kare le okăpa, kî garnizone kare sokotindăse în pămînt prijmţesk, înrăutia îmrejurî jafărî şi omorărî. Mai în urmă îndeplinind poinţa sa la dreptul pe rekunoskăse formal prinţipatelor d'a aleţe însele pe pefăl lor, ea skimbă pe prinţipii pămîntenii prin prinţii streinî.

Astă politikă atît de pătămătoare intereselor porţii prekît şi de rea kredinţă, aî rezîltatul pe urma să aibă. Romîniea, apăsată kî asprime, kaătă un reazăm pe lînă păterile kreştine pe o înkonşura. Prinţîl Romîniî, prînkoleanîl, se îndreptă mai întîiî kătre Austria, dar mai pe urmă atras de birăinţele lăi petrî pel mare, kare îî făgădăise ka şi prinţîlăi Moldaviî, Kantemir, indepenţenţa prinţipatelor, se îndreptă kătre aesta şi se îndatoră a-î păne la disţoziţie un korp de armie d'ajător şi a-î aproziona tot într'o preme şi armia lăî.

Epenimentele aestăi rîsboiî sînt kînoskăte. Petrî pel mare înkee kî poarta traktatul de la Urăt; şi mălăsmit kă-şi skăă armiea sa, porsi d'amîndoî aliaţi rîsbunării porţi. Kantemir făi în Rusiea, iar pe prînkoleanîl îl teară la Konstantinopol împreunî kî treî fiî ai săi.

Astă alianţă kî streiniî, la kare Romîni se pazăseră din nenoroire sălăţi prin mari sacrinţe, urma să fie o mîntăitoare prelestire pentru poartă. Se folosi poarta de dînsa saa nu? Îşi skimbă ea politika? Se neploi să întoarkă spre dînsa inimile Romînilor prin essekătarea îndatoririlor pe kontraktase, şi resţektarea dreptărilor pe kezăşise? Din nenoroire nu: Dekalitarea prînkoleanîlăi fă semnalul unei perioade şi mai fatală. Atunşi înţepe îndelungata serie a prinţilor Fanarioţi, - arendaşi mai bine de kît prinţi, - numiţi de poartă kî titlă de *beiă*, konfiskînd ast-fel pekiul dreptul al prinţipatelor, adikă aela d'aşi numi Domnitorii.

Kare fă administraţia Fanarioţilor? Ea se poate karakteriza în doă kăinte, *înzătorî şi jefăitorî*. Libertatea politikă peri dinpreunî kî armiea Romînă şi adunările obşteşti; dreptatea se kămpra kî banî, komerul înpetase, poarta lăoa din part rodăktele kî preţul pe ea însăşi xotpra, aprikăltăra aă aţeeaşi soartă ka şi armia şi adunarea obşteaskă: proprietarăl ka şi pranăl eraa deskărajaşi de dajdiî. Adpogînd la aestea liîsa de komunikaţie şi tîlxpriile, aesta era preskărt tristul tabloa al stări prinţipatelor sabt Gupernăl Fanarioţilor, al kîror nume, kiar astpzi, nu este pronunat dekît kî groazî şi desgăst în Romîniea.

Apeastă tristă perioadă pina mai mălt dekît un peak, în premea kărăia 36 Domnî fărî imăşi numai Romîniî, adepărate liţitorî pe'i săserî toate păterile fărî milă.

Atîtea miseriî urma neapărat s'adăkă repolta. Ea isbăkni la *1821*, în aţelaşi tim kî repolăţiea Greţii, şi sosirea lăi Ipsilante în prinţipate. Romîni înşi deklarară de la înpeăt, kă kaăza Greţilor pe poea să tragă pe Romîni kî dînşi, nu era kaăza Romînilor şi kă skoăl lor repoltîndu-se nu era de-a se traţe de sab săzeranitatea porţii, şi aţela de-a skătăra tiraniea Domnilor streinî, şi de a reintra în pekile lor dreptărî pe li se kălkase.

Tărţiea dar n'aă niî o greştate d'a înţăşi elementul repolupionar grek în prinţipate, şi Săltanul printr'o skimbare a politiţii, arîtîndu-se, kredinţioţilor Romîni, leal pekilor kalitălaţii, deklarî, printr'un Xati-şerif, hotărîrea sa d'a înkrede în piitor pămîntenilor kîrma prinţipatelor.

Tărţia ar fi făkăt bine atunşi d'a komplekta oţera pe înpeăse, şi d'a eţakăa prinţipatele, kîi lăsînd o armie de okăpaţie, ea dete Rusiei un prilej, pe kare aţeasta din urmă pe mălt îl kăsta, d'a interţeni în faoarea Moldo-Romînilor.

V.

Desbătînd kă iskusinţă aţeastă jăstă kaazî a prinţipatelor, kabinetul de Sant Petres-Burg reklamă eţakăoarea teritoriălăi Romîn de trupele Otomane. Konpenţiea de la Akerman între Rusiea şi poarta fă rezîltatul aţeştii reklamaţii (1826). Se pitea, între altele, şi aţeastă însemnată klaazî:

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Osłodariĭ (saș łoełozi) se łor alełe în amîndoł aleste łłrî de adșnłrile łenerale ale diłanelor, dintre boeriĭ łłmîntenĭ. Ei łor łriimi întłrirea de la łoartł... Nș łot sł fie dełłrtaĭi de kît kș łriimirea Rșsiĭ. În kaz de skoatere, demisionare saș moarte a șnșia din domnĭ interimșl se ła kîrmși de Kaimakamĭ nșmiĭi de diłanșl łrinłiłatelor." Rșsiea nș deklarase atșnłi łentrș întîia oarł kł se interesł de soarta łrinłiłatelor. Maĭ de mșlte orĭ, łi înkł de la 1774, în traktatșl de la Kainarłi łi în łele de la Iałĭ (1812), łrotestase în fałoarea łriłilełiilor lor.

De este o datorie a fi łine-ła drełt, kiar kș łrłjmașlșl sș, ałeastł datorie e maĭ sfîntł în șrma șnei birșinłĭ. Kł Rșsiea ar fi dorit înkorłorarea Romînieĭ kș statșl sș, niłĭ nșmai înkałe îndoialł. Dar łeea łe trebșe sł młrtșrisim, este, fiindkł adełłrșl are łi el łrerogatiłele sale, kł amestekșl Rșilor în łrinłiłate a fost din originł łi łînł maĭ înkoałe bine-łoitor łi okrotitor Romînilor. Orĭ kare ar fi fost skoșrile lor askșnse łi łederile ambiłioase łe ałeaș łrotełînd łrinłiłatele łi stșrșind în a sșsłine aștonomia lor, nș ne łștemołri kș toate ałestea, d'a nș młrtșrisi kł Rșsiea a ałłrat mșlt timł, łi kș efikałitate, niłte drełtșrĭ łe kare łoarta le kłlkase în łiłioare.

Ar fi oare drełt a esłloata astłzĭ, în desfałoarea łrinłiłatelor, temerea łe însșfla kș drełt kșłînt ambiłia rșsł înaintea rłsboișlșĭ, nș nșmaĭ ka sł nș li se dea nimik łi înkł ka sł li se ia łi łeia łe łrotekłia rșsł le łłstrase?

O asemenea łșrtare în łriłinła Romînilor, n'ar fi niłĭ dreałtł, niłĭ bine înłeleasł, łi în lok d'a fi łłgșbitoare Rșsieĭ, ea ar asigșra din kontra înfiinłarea inflșinłei sale, łe kare iar łșne sł łlłteaskł, ka sł zik ała, toate keltșielile rłsboișlșĭ, łsîndș-ĭ dșł lșłł într'o kondiłie łi maĭ rea de kît ałeea în kare le łșsese łrełonderenła Rșsiĭ.

Sł ne întoarłem la Istorie.

Konłenłiea de la Akerman libera łrinłiłatele de okłałiea Otomanł, łi łeea łe e maĭ mșlt, este kł ea stiłșla kł łrinłi în lok d'a fi nșmiĭ łi destitșaĭ dșł łoea łorłiĭ, se łor alełe d'akșm înnainte de nałie łe șn termin de łałte ani. Trei anĭ dșł ałeea, la traktatșl de la Adrianołole, Rșsiea reînnoi łekișl łrinłiłiș al alełeriĭ łrinłilor łe łiałł.

Ała dar, adșkîndșłi łineła aminte de miseria łe domnea în łrinłiłate łrin deasa nșmire la tron a arendałilor fanariołi, ła młrtșrisi orĭ-kare i'ar fi łrinłiłele łolitiłe, kł drełtșl d'a alełe łrinłiĭ łi întinderea datł îndelșnłłriĭ łștereĭ lor, eraș doł adełłrate łrogrese. łrintr'ałeasta se asigșra oare kare stabilitate łrołinłiilor bșnșite de łolitika skimbłtoare a sșzeranșlșĭ. Rșsiea łrofita kș iskșsinłł de greałalele łorłi łi le întorłea kș iskșsinłł în fałoarea łolitiłiĭ sale. łrinłiłatele łrin șrmare îĭ fșrł datoare restașrarea łi garanłiea łriłelełielor lor, łi maĭ în șrmł łentrș stabilirea bșneĭ orîndșieli'a șneĭ łrosłeritłłi relatiłe.

De łe Tșrłiea n'a lșoat iniłiatła șneĭ asemenea łolitiłe? De łe n'a înłeles ea kł adełłratșl eĭ interes era d'a łroteja łe Romînĭ, ast-fel în kît sł nș maĭ aibł trebșinłł d'o altł łrotekłie? Kșm nș s'ar fi inflșenłat łrinłiłatele de o łrotekłie kare nș se manifesta la înłełșt de kît kș bine-fałerĭ?

La 1828, se deklarł rłsboișl între Rșsiea łi łoarta. Armiea rșsł, în nșmłr de 100,000 oamenĭ, trekș łrștșl, Mareałalșl Bitgenstain intrł în Iałĭ, detronł łe Domn łi adresł Moldo-Romînilor o łroklamałie łe'i înłtiinła kł o administrałie łentralł ła fi institșitł sșbt łrezidenłia kontelși łalen. Ałeastł łroklamałie fłłdșea łrinłiłatelor łałea łe kare o doreaș, bine-fałerea asigșratł a șneĭ esistenłe lełitime łi statorniłe, łi łłstrarea tștșlor łriłilełielor lor. łșkșrełti se okłarł ka łi Iałi, łi la 16 Maiș, kontele łalen se ałeazł în noșile sale fșnkłiĭ. Trebșie sł înłetłm a deskrie starea łrinłiłatelor în łremea rłsboișlșĭ. łișmł, foamete, ełizootie, șn frig nesșferit, łi în sfîrłit toate relele se łłreaș șnite kș ałelea ale rłsboișlșĭ.

łałea se sșb-skrise la Adrianołole la 14 Sełtemłrie 1829.

În łriłinła łrinłiłatelor romîne, traktatșl de la Adrianołole fș o noșł łi solemnelł konsfinłire a aștonomiei łia drełtșrilor lor.

Osłoradșl, al kłrșĭ termen era fiksat łe łałte ani, se hotłrî łe łieałł. Kanalșl Dșnłri łînł la șnirea sa kș łrștșl fș łreskris de xotar al łrinłiłatelor. Artikolșl al V-lea maĭ kș seamł imłortant łreskriea: „łrinłiłatele, Romîniea łi Moldała, łșindș-se łrintr'o *kałitșłałie* sșb sșzeranitatea łorłi, łi Rșsiea garantînd łrosłeritatea lor, se înłelełe kł ele îłi łor łłstra toate łriłilełiele łi imșnitłłile de maĭ 'nainte, łi se łor bșkșra de essersarea reliłiĭ lor, kș o sekșritate komłlektł, de o administrałie *indełendentł* łi *nałionalł*, łi d'o întreagł libertate de komerł." De ła obserła łineła kș lșare aminte ła łedea kł traktatșl de Adrianołole nș stiłșla noși drełtșrĭ łentrș Romîni, ałeasta era o rekșnoałtere łrełisł łi solemnelł a łekilor lor libertłłi.

În łirștea ałelșiałi traktat o komisie se adșnł la łșkșrełti ka sł rediłeze Regșlamentșl organik łe șrma sł fie karta saș konstitșiea łłrilor.

łrinłșl ales dșł disłoziłiile date de Regșlament nș era șn łrinł absolșt, łi șrma sł administreze kș konkșrsșl șneĭ adșnłrĭ nałionale, kłreia i se łłstrase drełtșl d'a łota birșl, d'a fałe lełi łi d'a adresa łrinłșlși łlînłerile nałiĭ kiar alergînd la łșterile sșzeranł łi łrotektoare.

Neałłrat Regșlamentșl organik nș este idealșl konstitșieĭ șnșĭ łołol liber. Dar de ła łriłi łine-ła d'ołarte miseriea łi anarłiea în kare kłzșse łrinłiłatele în kșrs de șn łeak de arbitrariș, łi de altł łarte de łi ła arșnka okiĭ asșra ałełtiĭ sołietłłi înkł în leałłn, șnde nș se gșełte de kît boerșl sșs łi łłranșl jos, fłrł klasa de mijlok koałtł łentrș libertate łi kare konstitșe în łłrile łiłilisate nałia în sine, ła rekșnoałte kł Regșlamentșl Organik al Moldo-Romînieĭ era șn mare łrogres łi o konstitșie foarte liberalł łentrș șn łołol ałezat łrin łoziłiea sa łeołrafikł între treĭ gșłerne absolște.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

De la sfîrşitul anului 1829 şi pînă la începutul anului 1834, Rusiea, ca să asigure essekutarea traktatului de Adrianopole, oksă, prin înţelegere kă Turciea, amîndoă Proteinţiile, aşteptînd lukrarea reglamentului şi şnerea sa în lukrare. Reprezentantul Rusiï, generalul Kiselef2, fă însărcinat kă administraţiea Principatelor, şi ţiă atît de bine s'ă îndeplineaskă misiea, înkît guvernarea sa fă un period de reşarare pentru Romînï.

VI.

Konvenţiea de la Sankt-Petresburg termină misiea generalului. Prin aşea konvenţie de la 29 Ianuarie 1834, se kuprindea şi eşakuarea Principatelor de armiile Ruseţtï; Poarta din parteï, rekunoştea formal noua konstituţie şi se îndatora a şublika un ferman însoţit de un Xati-şerif doă luni dăe skimbul ratifikaţiilor. Xati-şeriful se şublikă şi fă o nouă konsfinţire a drepturilor, o rekunoaştere reţetată a indipendenţi lor administrative şi leţislative. Principatele se ziţea (Art.4) şi cor faţe în toată libertatea toate leţile trebuinţioase administraţiï lor din lăuntru, şi Moldo-Romînï se cor bukura asemenea d'o indepenţendţă *leţislativă komplektă*, pentru tot ţeea ţe priveşte la lukrurile lor din lăuntru. Dăe aşeasta urma să Proţedeze la numirea Principilor; dar, în virtutea konvenţiï de la Petresburg, amîndoă kurţile, *pentru aţea dată numai*, fukură ele aleţerea ţe kare regulamentul organik i-o resevase naţiï. Amîndoï Principi, fură dar numiţi de kurţile suzerană şi Protektoare dăe înţelegerea ţe aşură între dînsele, Mixail Sturzea fă numit în Moldaţiea şi Alexandru Gika în Romîniea. Aţeastă din urmă aleţere fă nenoroşită şi nu întîrzie mult ka să se înkredinţeze de aţeasta, şi naţia şi kurţile. Obşteaska adunare se ţuzu neţoită a esăune Principe'o adresă solemnelă plînţerile şri kurţilor suzerană şi Protektoară.

Kurţile în urma rugăşiniï adunări obştetï, orînduir a se faţe o ţerţetare administrativă Principatului, în urma kăriea Poarta Principe'un firman, ţe akuza ţe Principul Gika, îl deştrt, imputîndu-i nedreptăţile şi abuzurile ţe se săvîrşir în Premea domniï sale3.

Atunşi pentru întîia oară se puse în lukrare Regulamentul organik; aleţerea Principelui pentru întîiea oară se fukă subt forma konstituţională a şriï.

Numele ţe eşi din urna aleţeriï naţionale fă aţela al Principelui şibeskă. El domnea de ţase anï kînd izbukni revoluţiea de la 1848. De la şrmurile Seneï, aţeastă revoluţie trekuse peste Euroţa şi rusună pînă în Orient. şibeskă neştînd puse stauilă revoluţieï şi ne prînd să-ï fie ţef se trase din domnie.

Revoluţiea romînă, ţeneroasă în sine, era în împrejurările de atunşi o imitaţie perikuloasă pentru ţară, ţe Principiia şi starea sa soţială nu era pregătită la niţe asemenea ţenimente.

Tristele sale rezultate nu întîrziară a se arăta, şi o îndoit okaţie de Turşi şi Ruşi, kum şi konvenţia de la Balta-Liman (Mai 1-iu 1849) fură konkluzia revoluţiï.

Prin aţeastă konvenţie se susţenda adunările şi în lokuls lor se adopta *diţanele ad-hok*, ale kărorş membriï, în lok d'a fi aleşi de naţie, se numeau de Principe kare ştea a'i deştrta dă poinţa sa. În lokul de Principi aleşi ţe iaă, se numea de amîndoă kurţile doï guvernatorï ţe kurs de ţaţe anï. În aţeastă kalitate se aleseră şi se numiră Domniï Ştirbeï în Romînia, şi Gr. Gika în Moldaţia.

Konvenţia de la Balta-Liman e ţea din urmă ţe s'a înkeeat în Principia Principatelor între kabinetul Sant-Petersburgului şi Poarta otoman.
Aşi se poate istoria trekutului.

Partea a doua.

VII.

Din astă dureroasă istorie, ale kăriï trăsurï Principale le-am skiţat într'un kiă reţede, kare sînt înpotrivile ţe ştem traţe, kare sînte lekţiile ţe isţorisk ţentru şterile esroţene în ţeneral şi ţentru fie-kare din tr'însele în ţartikulare?

Mai 'nainte de toate rezultă kă Principatele Romîne sînt *astonome*; şi kă nimenï, niă kiar Poarta, ţe le este suzerană, n'are dreptul d'a se amesteka în trebile lor din lăuntru.

Al doilea, kă Rusiea, ka skoă d'a slăji proiktele ei de întindere şi konkistă, a garantat Principatelor niţte drepturi ţe kare Poarta, fură d'ale kontesta în Principiu, le kălka prin faţte.

Dakă este ţineţa în dreptul de a akuza ambiţia peleï dintîiu, kauza ţelidentă a rusboiului trekut, trebue înse să rekunoaskă kă niă o altă ştere ka Turciea, n'a serbit, prin greţalele sale, aţeastă ambiţie ţe era aproaţe d'ai deţenï funestă.

Aţestea sînte konsideraţiile asupra kurora insistăm.

Bom arăta în urmă kare sunte perikolele ţe amenin astăzi Principatele în drepturile şi astonomiea lor, şi tot într'o preme pom înţerka a gusi şi tămăduirea aţestor rele.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Dșe kșm am esțșs faptele istorișe kș șea maș rișșroasș neșșrtinire, asemenea le șomș diskșta kș sinșeritate. Konklșziele noastre șor fi diktate de sentimentele dreptșși: îndrșznim a ziș kiar de înșeleșerea stșri și a intereselor ștșerș lor.

Oameni de Stat aș Turșii arșnkș-și oki asșra trekștșlș, întrebe-se kare aș fost șrișina șrogresșri inflșinșei rșseștș în șrinșiatele Romîne, și nș șor gși alt dekît abșsșrile și ekșesele ștșteri gșernșlș otoman. Abșzșrile șașilor aș silit șrinșiatele a se întoarș sșre ștșterile kreștine. Administraş̦iea Fanarioșilor, imșșs de șoartș în kontra kaștșlaş̦iilor și a traktatelor, a okazionat interșenş̦ia rșs și a dat șrilej șarșlș a lșoa în șrinșiate rolșl de șrotektor și de bine-fșkștor.

Rșsiea însș, kș toatș dibșșiea ei, a fșkșt o mare greșealș amestekîndș-se într'șnș kiș șrea direkt în trebile din lșșntrș ale șrinșiatelor, a kșror afekş̦ie aș șierdșt-o nșmaș din șriş̦ina aş̦easta. Șn șoșol este ka șn kal de bșnș șiş̦, ş̦e kare mîna ş̦e'l kondş̦e trebșe sș fie foarte ășoarș ka sș'l șoarte de frîș fșrș d'al sșșra zșbala.

Kș kît Rșsiea eş̦ia din rolșl ei de șrotektoare, lșînd ş̦'aş̦ela de sş̦eranș, kș kîtș maș mșlt se amesteka în gșernșl Romînii, kș atît ea îșî șierdea șoșslaritatea sa. Și din kontra, kș kît maș ășșin Tșrșia fșş̦ea sș se simş̦ș ștșterea eș, kș atît maș mșlt se ștrșea din inimile Romînilor șekile șrejșdiş̦iș în kontra aş̦eptiș ștșteș, și în lokșl lor renșștea simş̦atiile. Traktatșl de la șalta-Liman fș șea maș însemnatș greșealș a Rșsii, kșși șrintr'însșl lșa Romînilor o șarte din șriş̦ileş̦iele, ş̦e kare șrotekş̦iea sa fșkșse sș li se rekșnoaskș din noș. Rșsia nș se oșri aş̦i, ea fșkș o greșealș și maș mare înkș în zioa kînd, kșlkînd în șiş̦ioare indiş̦endinş̦a Romîniș, ş̦e kare o garantase kîş̦i-ş̦a anș maș înainte, deklarș în faş̦a Eșroșiș kș ea șa ștstra ka șn gaş̦iș, șînș la îndeş̦linirea șererilor sale, aş̦este doș șrinșiate șnde armatele sale ștrșnserș într'șn mod neleş̦itim.

Faptele șorbesk maș bine de kît am ștșea șorbi noi; dar maș kș seamș șot arșta Tșrșiei șolitika ş̦e șrmeazș sș aibș în șiitor în șriş̦inş̦a șrinșiatelor. Interesele ei se șnesk într'aş̦easta kș îndatoririle ş̦e kare i le imșșn traktatele. Înkredinş̦ezese șrinșiatele kș Tșrșia le șoește binele, kș este disșșs ale șroteş̦e, kș garanş̦iea aștonomiei lor le șa șeni maș mșlt de la șoartș de kît de la șele-l-alte ștșteri, ș'atșnșș aş̦este ștșrș în lok d'ai adșş̦e konfșsie și aneșoinş̦e în lșkrșri, îș șor fi șn ajștor și o barierș kontra nșșșlirelor streine.

VIII.

Ke a fșkșt kș toate aş̦estea Tșrșiea de kînd rșsboișl și traktatșl șarisșlși, ş̦e sșrimarș șrotektoratșl Rșsiș, a dat Romîniș libertatea d'aş̦i manifesta dorinş̦ele și trebșinş̦ele ei?

Ea a arștat din kontra, niște tendinş̦e nș nșmaș de dominaş̦ie asșra șrinșiatelor, și înkș și de întrșare. În konferinş̦ele Konstantinoșolșlși de la 1856 Ianșarie, ea nș'ş̦i a askșns șretenșiile d'a trata șrinșiatele ka șșmînt konkis și ka șroșinșiș fșkînd șarte integrantș din imșerișl otoman. Ea a fșkșt a se krede desfșkștș de orș ş̦e îndatorire în șriş̦ina lor în șrma kșlkșri traktatelor înkeiate kș Rșsiea, ka kșm aş̦este îndatorirș n'ar rezșlta din aş̦ele traktate și nș s'ar koșrinde în ele. Ea manifestș kșrat intenş̦iea d'a nș lșa în niş̦i o konsideraş̦ie (d'ar fi lșsat'o ștșterile streine în șoia ei) șriş̦eleş̦ele restitșite șrin traktatele desșre kare șorbirșm. A deklarat șoinșa sa d'a ridika forteresșile dșrîmate, isșor a atîtor kalamitșși și șrș, ş̦e kînd aş̦estea esistaș! Ea șretinde sș nșmeaskș șrinșiș saș d'a dreptșl, saș dş̦e o listș de kandidaş̦i ş̦e ş̦a da șara, ka sș șoatș da kșrs șekilor intriş̦i, nestatorniş̦i d'altș datș, și atîrnșrilor serșile ale gșernatorilor ş̦e kare ea 'i ş̦a aleş̦e. Ea merş̦e și maș deșarte de kît tot-d'așna: a înșerkat ș'a isbștit a se amesteka în gșernarea din lșșntrș a șșrilor sșbt șretekst *d'a apmoniza institșiile din lșșntrș dșle timș și trebșinş̦ele șenerale*; în sfîrșit șoarta s'a arștat disșșs a nesokoti toate dreptșrile șrinșiatelor, kiar aş̦ela ş̦e kare le resșektase în timșiș trekșş̦i ş̦e kînd Romîniea era șrada arbitrarișlși șorșii.

A se gșverna dş̦e leșile lor, fșrș a adopta altele, dş̦e trebșinş̦ele eșoş̦ei, a fost șn dreptș ş̦e kare șrinșiatele 'ls a eksersat tot-d'așna în toatș întinderea lși. De ş̦a konsșlta șine-ş̦a istoriea lor leșislatiș în șeriodșl aş̦estor șinş̦izeş̦i din șrmș anș, ş̦a rșmînea în șimire șzînd kîte modifikaş̦iș s'aș introdșs în leșislaş̦iea lor, kît șrogres aș fșkșt în aş̦est mik sş̦aş̦ș de timș, ast mik șoșor Romîn, abia kșnoskșt Eșroșiș okșidentalș. În aş̦eastș transformaş̦ie șrogresiș, în aş̦eastș lșkrare din lșșntrș, oșeratș în sînșl șnei soșietșși tșrbșratș de rele și intriş̦i nekontenite, nș ş̦edem ş̦e nikșerș amestekșl șorșii. Tot s'a oșerat dșș șoinş̦a și trebșinş̦ele asteș soșietșși reșrezintatș de șrinșiș și adșnșrile șrii.

Șretenșiile ilegale ş̦e șoarta a manifestat înaintea traktatșlși de șaris, 'le a reșrodșs, kș oare-kare sfialș, la Konșresșl din șaris; și în șrmș, la konferinş̦ele din Konstantinoșol dșș ş̦e s'a sșb-skris traktatșl de la 30 Martie.

IX.

Tșrșia a fșkșt o noș greșealș șrotestînd în kontra șrelșnșireș okșșaş̦ieș aștriaş̦e în șrinșiate, arștînds-se, din kontra, faş̦orabil aş̦esteș șrelșnșirș.

Oameniș eș de Statș nș șșd kș astș okșșaş̦ie nș șoate aş̦ea altș efekt, dekît a faş̦e ş̦e Romîniș sș le șarș rșș de trekșt din șriş̦ina șeksaş̦iilorș șrezentșlși?

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Austria se înţeală daka krede kă fără de primejdie ţoate săkţede ţolitiţii ţarilors.

În ţeneral se krede kă Statsrile ţele miţi sînt lesne de kotroţit, ţi ţlekînd de la aţest ţrinţiţ nsmaï, ns se gîndeţte kă de mślte orï ţsterea lor konsistă kiar în ţroţria lor slăbiţisne. Într'alts kiă ksm am ţstea esţlika resistenţa Moldo-Romţnieï, (dakă n'am ţorbi de kît de dînsa), de a ns kţdea în mîïnile sneia din ţsterile ţe o înţeţinesk?

Kţlkînd dreţtsrile ţrinţiţatelors, ţoarta a slăjit ţroiktele Rsieï, dînds-ï ţrilejs de amestek în ţară ţi de ţroteţeare.

Rsia, dăţ ţe a ţregţtit dsxsrile a îngţds dominaţia eï ţrin bine-faţerï, a înţerkat în srmă a kţlka în ţiţoare indeţendenţa ţrinţiţatelors ţe ea însă-ţï garantase; însă n'a isbstit în aţeasta.

Fţkînd aţeaţï înţerkare, Austria ns se adastă la aţeaţï neisbţndţ?

Oksţînd ţrinţiţatele ks konsimţmîntsls ţorţiï, al Franţeï ţi al Engliterei, ks skoţs de a ţţstra neztralitatea ţţriï, ţi de a o sksti de oksţaţia rsă, săbt ţe ţretekst ţi ks ţe dreţtz maï le oksăţ astţzï kînd ns maï eksistă niţï sns motiţs din ţele ţe însemnarţm? Aliatţ a Franţeï ţi a Engliteri într'sns rţsboiz a kţrsï misie a fost d'a aţţra dreţtsrile amerinţate de ţretenţiile Rsieï, ţrekşm ţi treţerea ţrztslsï, Austria ar ţstea oare, fără de a da bţnseli Esroţeï desţre intenţiile sale, să kalţe dreţtsrï ţe kare ea a ţrăt să fakă ţe alţiï să le resţekteze?

Ţrelsnţind ks stţrsinăţ oksţaţia, ns ţa dobîndi altz resăltatz de kît a da bţnseli desţre bsnele'ï kăetţrï ţi d'a ridika în kontra'ï oţinia ţsblikă, ţe niţï ţînă astţzï ns ţrea 'ï a fost faţorabil, din ţriţina ţolitiţeï sale ţoţţitoare în ţremea rţsboislsï. Să adţogţm înkă kă ţi de ţa fi aţînd gîndsrï sekrete ţi ambiţioase, aţele nţdejdï ns ţot izbsti întrs nimiks. ţetersbsrgs obserăţ ţiena, ţi ns ţa înăţdsi să isbsteaskă în folosăl altzia koţia snsï oriţinals ţe n'a slăjit ţe Rssia; Franţa ţi Enţlitera, kare n'az ţerăt resbelălz, îţi ţor ţine făţţdsinţele lor, adikă de a ns ţermite sneï aliate, ţe niţï n/a tras sţada, să se băksre singsrţ de o konkistă teritorialţ, ks kare se kalkă dreţtsrile ţi interesele ekilibrălsï Esroţeï, ţi a ksleţe sinţsrţ frăktele sneï ţiktoriï kare n'o kostţ nimik ţi kare ns e a sa.

X.

Oksţaţia dar de astţzï a ţrinţiţatelor de armiile astriaţe, ks ţriimirea ţorţiï, este o a doa însemnatţ greţeaţ ţe faţe aţeastţ ţstere în ţaăsba Romţnieï.

Din nenoroţire aţeasta ns e ţea din srmţ, ţi maï aţem înkă o a treia îmţstare a'ï faţe atîtz maï serioasţ, ks kît se atinţe maï mślt de astonomia ţrinţiţatelor, în momentălz aţesta kare este ţel maï deţisiţ ţi maï kritik. E ţorba desţre firmansl de konţokaţia diţanelor kemate ţentrs a esţrima oţinia ţrinţiţatelor ţi dorinţele lor în ţriţinţa orţanizaţieï ţiitoare.

În ţirtstea aţestăï firman, (în kontra kărăia Esroţa n'a zis nimik ţînţ akşm) ţrinţiţatele ţor fi ele oare konsăltate? În ţe mod ţi ţrin ţe organe îţï ţor esţrima dorinţele ţi trebsinţele lor?

Ţinţï komitetsrï, ţentrs formarea kţrora ns s'az konsăltat niţï leţile, niţï datinele, niţï obiţeisrile ţi gradsl de ţiţilizaţie alz ţţri, ţor konstitsi fie-kare diţan. Aţeste komitetsrï se ţor mţrţini a'ţi eksţrima dorinţele ţe se ţor examina întîi de kătre Komisiea esroţeanţ; ţi, dăţ ţe ţor treţe maï întîiz ţrintr-aţest essamen, se ţor săsne snsï al doilea examen ţi ţor deţeni obiektsl desbaterilor ălterioare între ţoartţ ţi ţsterile aliate.

Însă, dăţ aţeste înţerkărï ţi dezbaterï, ţrinţiţatelor, kare sînt ţartea interesantţ ţi ţrinţiţalţ între'aţeastţ desbatere, li se ţor da ţel ţăţin dreţtsl d'a aţea reţrezentanţï, komisarï, saz maï bine aţokaţï în konferinţele ţe se ţor ţine ka să le jăstifiţe ţoinţele, să le aţere ţererile ţi să le săsţie dreţtsrile?

Ns! Firmansl e xotţpîtorz; glasăl Moldo-Romînilor ns se ţa azzi în konferinţe: ei ns ţor aţea niţï glas deliberatiţ, niţï glas konsăltatiţ; ns ţor aţea niţï kiar sn delegat kare să le aţere dreţtsrile, ţi relaţiile diţanelor ks komisiea esroţeanţ se ţor oţera *ţrin mijloţirea komisarălsz otoman*.

Ns e destăl atît: ţoarta îţi înkeie firmansl maï răţ de kît îl înţeţe. Tsrţia, ţrin ţel din srmţ artikol, deklarţ ks ton de stţîn desţîrţit, iar ns de szeran, kă daka diţanele ţor îndrţsni să iasţ din ţirăl lskrsrilor eksistinte, *se ţor lţoa mţsărï de dojenire ţentrs asemenea ţsrtare*.

Ţoarta, skriind ţi ţorbind ast-fel Romînilor, ţitţ kă adeţţratăl eï titlz, aţela ţe i se da ţînţ astţzï de Esroţa, aţela sţb kare figsreazţ în traktatălz de ţaris, este titlăl de szeranţ. D'aţi îi ţinz dreţtsrile asţţra Romînieï, însă d'aţi ţi îndatoririle. Tonăl dar ţi disţoziţiile firmansłăï ns se aseamţnţ ks îndatoririle ţorţi ţi ţţţesk ţeste dreţtsrile ţrinţiţatelor.

Traktatele ţorţi ks Rsiea, desfiinţate întrs ţeea ţe ţriţesk relaţiile între dînsele a aţestor doţ ţăterï, rţmîn în fiinţţ în ţeea ţe ţriţesk dreţtsrile rekşnoskşte ţrintr'însele ţrinţiţatelor, dreţtsrï kezţţite ţrin traktatăl de la 30 Martie5, ţe kare ţoarta srmeazţ să'l resţekteze.

Să ne întoarţem akşm iar la ferman. Kare 'ï este sensăl? Kare este ţirăl lskrsrilor din kare diţanele ns ţot eţi? Înţ la ţe ţsnkt le este ertat a manifesta dorinţele ţţri? Li se ţorş lăa în bţgare de seamţ aţea manifestare? Asţţra aţestor kestii eksistă o adînkă tţţere.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Komitetele, zîle firmanăl, „aă dreît a delibera asăra Regălamenteloră ârinţiatelor". Aîesta e dreîtălă îel maï întins îe li se akordă. Să lăsam kă dreîtăl aîesta 'l-a aăt ârinţiatele îi kă era de ârisos a se maï sîeţifika din noă, dar să ne întrebăm îi să întrebăm îe îoarta, Regălamentele sînt ele oare instităţii ţiţioase? Imîeriăl otoman are maï băne? îi n'ar fi de dorit îentră reîeneraîia Imîeriălăi să să aibă asemenea Regălamente în toate ârolinţiile ei? îine maï krede astîzi kă Regălamentele sînt ârilina relelor îe bîntăe îara Romîneaskă? îine nă ţtie kă ele ârolinţ maï mălt din nestatorniţia îi slăbiţiănea găernălăi ei, iar maï kă osebire din neînkrederea îe are Romînălă în zioa de mîine, îi din nekontenitele frămîntări ârolenite din intriţile ambiţiilor, nekontenitţ în lăt, îi de konfliktele în kare sînt îse interesele îsterilor ?'o înîeţinesk?

ăitînd Eăroîa aîestea îi okăîndăse nămaï kă reîiziea leîilor din lăntră, n'ar îstea îineîa să kreazî kă nă este seriosă disăsă a tămîdăi răla îi kă făîe de ârilejăl a găsi rana ka să nă fie silitî a o îindeka?

Dreîtăl d'a delibera asăra Regălamentelor ârinţiatelor, dreît îe kare firmanăl nă'l kontesteazî, kăm îl înîeleîe oare? Aleîerea ârinţiloră este oare koârinsă într'însăla? saă îsterile îoeskă să'ţi însăîeaskă misiea d'al nămi? îoarta îoeîte să'la aleagî ea? îi îsterile îoesk să se amestiîe în reîizia Regălamentelor?

Înainte de firmanăl din Oktombrie 1856, aîeste îănktări niţi kă eraă în dezbatere.

Konîenţia de la îalta-Liman (kare nă săsîenda de kît îentră îaîte anî, astîzî eksţiraţi, konstităliea ţţri), aîeastă konîenţie este akăm desfiinţat ârin râsboiă îi ârinţiatele reintrî neaţţrat, astfel o îere dreîtatea îi traktatăl îarisălăi6, în dreîtările lor rekănoskăte de traktatăl de Adrianoîole îi regălamentele orîaniîe. Bor fi dar în dreîtăl ârilelelielor lor d'aţi aleîe ârinţiî îi d'a se administra în îirtătea îekilor lor kaţitălaţiî, neînîetat reînoite saă konfirmate.

Daka dreîtăl de a'ţi aleîe ârinţi se îa lăa ârinţiatelor, daka aătonomia lor se îa mîntăi, daka Eăroîa îa îretinde a se amesteka în redakţiea Regălamentelor lor, atănţi orî îe omă serios se îa îstea întreba la îe a slăjit Romînilor râsboiăl, în ărma kârăia aă săferit atît de mălt, la îe le slăjeîte astîzî îrotekţia Eăroîei; neaţţrat nă la alta, de kît aï faîe maï nenoroţiţi, maï maltrataţi, maï îălin indeîendenţi, dînă-le leţi diktate de streinî; ar greţi atănţi oare Romîni dakă săsţinînd ar îere trekătăl kă relele lăi?

XI.

Traktatăl de îaris, îe ţţstreazî ârilileîiele ârinţiatelor, a întrodăs o simţitoare modifikaţie în starea lor.

îoarta rămîne săzeranî kă dreîtările eî de tribătă îi omaţiă, îi îi îndatorirele îe de maï mălte ori a săbskris, dar în lokăl îrotektoratălăi *eskl&zţ* al Răsieî, săkîede îrotektoratăl *kolektţ* al îsterilor îelor marî ale Eăroîeî.

Aîest îrotektorat kolektţ îa fi saă o îorbă zadarnikă, saă îa aîea de întă skoălăl de a da ârinţiatelor o khezţţăire maï neinteresată îi kă rezăltate maï ârinţioase de kît aîelea îe le dedese Răsiea, îa aîea de întă aţţarea dreîtărilor lor în kontra tătăror aîelora îe ar îoi să le kaîe.

Kare sînt îerikolile îe amenin dreîtările ârinţiatelor?

Kare sînt mijloaîele îele maï sigăre îentră a le feri d'aîele îerikole?

Înainte de râsboiălă din ărmă ârimejdia îenea de la Răsia. Măţţmită ăneî îolitiţi iskăsite, ea îtiă a'ţi statorniţi îi a'ţi kreîte inflăinîa sa în ârinţiate. Akăm însă îroiektele eî s'aă dat îe faţţ; maska a kăzăt îi nă ne maï îstem teme de dînsa.

îeea îe este de temăt astîzî îentră ârinţiate, este aîel sţirit de temere în ârilinîa Răsieî, îe kare 'lă-am maï sţăs îi kare essistă kiar dăîe râsboiăl trekăt. Este kă dreîtăl oare a nă lăsa îe Romînî să se băkăre de dreîtările îe le a dat Răsia, nămaï fiind kă le sînt date saă garantate de ea?

O asemenea greîală, a lăa ămbra dreîtă realitate, nă se îoate faîe de niţte adeţţraţi îolitiţi.

ârimejdiile îe amenin astîzî ârinţiatele, o îstem ziîe kă înkredere, în maï mălt de la Aăstria îi îoarta de kît de la Răsia.

îe trebăe dar să fakă îsterile Eăroîi ka să aîere dreîtările ârinţiatelor Romîne îi să le asiăre îrosîeritatea? Dăîe ideea noastră, doar lăkrări ar ridika aneîoinîele, ar nimiţi toate staţilele, ar înfrîna toate ambiţiile, îi ar faîe a înîeta toate intriîele.

îea din tîiă, să deklare aţţrate de ori îe kăllkare dreîtările îe ârinţiatele dobîndiseră în ărma traktatălăi de la Adrianoîol.

îel d'al doilea, să dea doă garanţiî aîestor dreîtări: ănirea ârinţiatelor îi ereditatea ârinălăi, ales de naîiea Romînă în deîlină libertate.

ănirea ârinţiatelor are în faîorălă eî ăn ârolerbă îeki dar adeţţrat: ănirea faîe îsterea. Nă este doîeditţ îsterilor, aîelora îel ăţin îe n'aă niţi o ambiţie kă îsterea relatiă a ârinţiatelor, în lok d'a fi ţţgăbitoare la ăr'ăna dintr'însele este o garanţie de reîaos îi liniăte îentră fie kare dintr'însele în îarte, îi o balanţ îentră ekilibră Eăroţii.

ăneaskă-se Moldo-Romînia, îi îa forma o naţie în kare intriga kă aneîoinţ se îa strekăra. Beţiniî îor găsi o barieră grea de sţrit; Tărţia are înainte-î o barieră maï serioasă: integritatea eî nă îa maï îstea fi amenin̂at aîa de

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

lesne, ﷺi ﷺara ﷺe o ﷺa a ﷺra astfel, în lok de a fi îm ﷺotri ﷺ'ï, 'ï ar fi k atît maï kpedin ﷺioas ﷺ, k kît ar ﷺedea k ﷺrin ﷺolitika în ﷺeleat ﷺ ﷺi ﷺenepoas ﷺ a ﷺor ﷺiï, 'ﷺï a dobîndit ﷺsterea a a ﷺra kiar ﷺe ﷺoarta ﷺi a se a ﷺra îm ﷺre n ﷺ !

neask ﷺ-se ﷺrin ﷺiatele ﷺi în lok de a fi n kîm ﷺ deskis t tl or n ﷺ ﷺlirilor ﷺi ok ﷺa ﷺiilor dekorate k orï ﷺe titl, în lok d'a fi eks ﷺse ﷺrin sita ﷺia lor ﷺolitik nekontenitelor in ﷺaziï, ka ﷺi lok itoriï es ﷺ frig rilor de b ﷺ infekte, ﷺor forma o mili ﷺie destoinik ﷺ a a ﷺra frontierele ﷺi a sl ji de a anard Otomanilor, at nﷺï ﷺmîntl lor, okrotit de ast ﷺstere relati ﷺ, ﷺa fi feri ﷺit ﷺi ﷺa ﷺrod ﷺe k sek ritate bog ﷺiile sale din l ntr. ﷺro ﷺriet ﷺile, maï nek lti ﷺate ast ﷺzi, se ﷺor ako ﷺeri k bogate xolde. Ste ﷺele sale în ﷺ a ﷺi ﷺst ﷺi, nestr ﷺb t te maï de ni ﷺï n dr m, se ﷺor ako ﷺeri în sk rt tim ﷺ k ﷺosele, kare ﷺor înlesni kom nika ﷺia, ﷺi în fine dr m rile de feri ﷺor br ﷺzda l n ﷺile sale kîm ﷺiï. A ﷺele sale ﷺor de ﷺeni ni ﷺte arteriï bine-f ﷺk ﷺtoare ﷺentr komer ﷺ ﷺi ﷺi ﷺilizare, ﷺi E ro ﷺa întreag ﷺa ﷺri ﷺi k b k rie efekt l ﷺrotek ﷺieï sale ﷺi ﷺa ﷺriimi trib t l rek no ﷺtin ﷺiï Romînilor .

Ka s se realiseze a est ﷺiitor, maï este înk o m s r de întreb in at, n maï ﷺ in folositoare de kît ﷺea din tîn. În sita ﷺia ﷺolitik în kare se g se ﷺte Moldo-Rom ﷺnia, d k m noa n mire a ﷺrin ﷺl ﷺi ﷺe ﷺa ﷺte anï ni s'a ﷺr t n as s re ﷺrogres, ﷺi ﷺea ﷺe ﷺia ﷺ se ﷺrea ﷺi maï mare, asemenea ﷺi ereditatea l ﷺi ni se ﷺare nea ﷺrat treb in ﷺioas ﷺ.

At nﷺï n maï se ﷺa ﷺne n termen a ﷺesteï nestatorni ﷺiï, ka z ﷺrin ﷺia ﷺ a t t lor nenoro ﷺilor Rom ﷺnieï. At nﷺï n maï ﷺor în ﷺeta intri ﷺele în ﷺar ﷺ ﷺi kiar afar ﷺ din ﷺar ﷺ. Oameniï l mina ﷺï ﷺi infl in ﷺï ai ﷺrin ﷺiatelor, în lok de a se de ﷺrta de ales l n a ﷺieï, se ﷺor strîn ﷺe îm ﷺre r -ï ﷺi ﷺor sl ji îm ﷺre n ﷺ ﷺara, kînd n ﷺor maï fi ﷺreok a ﷺï a'ﷺï sl ji ﷺro ﷺriile lor ambi ﷺiï. ﷺeloziile, ri alit ﷺile din familiï, tot-d'a n f neste în Stat rile ﷺele mi ﷺï, se ﷺor stin ﷺe ﷺ in kîte ﷺ in; ﷺi în fine, ﷺrin ﷺl ne maï fiind ﷺs în l ﷺt ka în trek t, ne maï fiind silit a'ﷺï întreb in ﷺa ﷺremea ﷺi fak lt ﷺile ka s ﷺlak ﷺsterilor streine ﷺi s ﷺ'ﷺï ﷺre ﷺteask l ﷺi sa la aï l ﷺi mijloa ﷺe d'a ﷺizá la n tron efemer, n ﷺa maï a ﷺea alte grije sa alt st di de kît a ﷺelea de a administra ﷺara desf ﷺ rînd toate is ﷺoarele de ﷺros ﷺeritate s bt ﷺri ﷺegerea n eï ad n ﷺri na ﷺionale ﷺi s bt garan ﷺia ﷺor ﷺiï ﷺi a E ro ﷺiï.

A ﷺeasta este, ni se ﷺare, sol ﷺia ﷺea maï de dorit în starea l kr rilor de ast ﷺzï, fiind k ﷺ este ﷺea maï ﷺraktikabil ﷺ, ﷺi fiind k , res ﷺektînd dre ﷺt rile ﷺsterii s zerane, asi ﷺr m tot într'o ﷺreme dre ﷺt rile ﷺi ﷺri ﷺile ﷺiele na ﷺieï Romîne.

XII.

A ﷺeast ﷺ sol ﷺie konform ﷺ, în ﷺarte ﷺel ﷺ in, k inten ﷺiile a treï din ﷺsterile ﷺe a s bskris traktat l ﷺaris l ï, Kon ﷺres l ar fi ﷺt t s'o xot ﷺrask ﷺ ﷺi s'o ado ﷺteze. K toate a ﷺestea ﷺleni ﷺoten ﷺiarï a ﷺreferat s maï ad ﷺste. A ﷺeast ﷺ ad ﷺstare f nest ﷺ intereselor Romînii ﷺe kare o ﷺine de no ﷺ anï în neastîm ﷺr, ne ﷺtiind k m o s se rezol ﷺeze kestiile f ndamentale a le organiza ﷺii eï, Romîniea a ﷺriimit-o k liniﷺte ﷺi resigna ﷺie.

K m ar fi ﷺt t ea s ﷺorbeask ﷺ, kînd ﷺeï ﷺe o g ﷺern ﷺ î înkide g ra, s rim ﷺ j rnalele; kînd armiile streine ï ok ﷺﷺ teritori l kînd kiar T ﷺriea al k reia interes ar fi ka ea ﷺea dintîi s ﷺa ﷺere indi ﷺenden ﷺa Moldo-Romînii ﷺi ﷺﷺmîntl eï de ok ﷺa ﷺiï streine, ea îng d e ok ﷺa ﷺiea a strieak ﷺ, las s se ﷺﷺdeask ﷺ dorin ﷺa de domina ﷺie, ﷺi ﷺrintr'n firman se îm ﷺotri ﷺe ﷺte a l sa ﷺe Romîn s ﷺ'ﷺï manifesteze dorin ﷺele ﷺi s ﷺ'ﷺï a ﷺere dre ﷺt rile ﷺrin re ﷺrezentan ﷺi ale ﷺï de dîn ﷺi, dre ﷺt de a ﷺrare ﷺe se akord ﷺ kiar ﷺino ﷺa ﷺilor! T ﷺerea dar a Romînilor n este n konsim ﷺﷺmînt al lor, ﷺi este maï k seam ﷺ o elok ﷺent ﷺ ﷺrotesta ﷺie ﷺe le este ertat ﷺ ﷺelor slabi. Ask lte a ﷺeast ﷺ t ﷺere ﷺsterile e ro ﷺene, ﷺi ﷺor a zi glas l Romînii îndre ﷺt ﷺind se la toate, ﷺi la fie-kare în ﷺarte, ﷺerînd k traktatele în mîn ﷺ a stonomia lor.

R ilor le zi e: „M-a ﷺi ﷺrote ﷺeat m lt tim ﷺ ﷺi ﷺ'am fost rek nosk ﷺtoare. Dar într'o zi f r ﷺretekst m-a ﷺi ok ﷺat k nedre ﷺt, ﷺi n ﷺ ﷺ'a ﷺi sfiit, într'o l ﷺt ﷺe n ﷺ m ﷺ ri ﷺea ﷺe mine, s deklara ﷺi E ro ﷺi k m ﷺ l a ﷺi dre ﷺt z log .

„K lkînd'mï indi ﷺendin ﷺa, ﷺe'mï ﷺrote ﷺea ﷺi în ﷺ a ﷺi, m'a ﷺi a storizat a krede k bine-fa ﷺerile ﷺoastre era diktate de interes, ﷺi a ﷺi ﷺierd t într'o zi infl en ﷺa ﷺe dobîndiser ﷺï d ﷺ m l ﷺï anï de okrotire. Îndre ﷺta ﷺi ﷺ-ﷺi gre ﷺeala; a ﷺra ﷺi-ne a stonomiea ﷺe kare n'a ﷺi ﷺt t-o k lka f r ﷺ ﷺedea s ﷺ.”

A strii: „Aï ﷺenit în ﷺrin ﷺiate k sko ﷺ m rt risit d'ale a ﷺra de n ﷺﷺlirele ﷺi relele r sboi l ï. B'am fost rek nosk ﷺtorï ﷺi ﷺ'am ﷺriimit k fr ﷺie ﷺi b n ﷺ-ﷺoin ﷺﷺ; dar kînd ne-am înkredin ﷺat k ﷺ de ﷺi s'a f k t a ﷺea, armiile tale tot ﷺor s ok ﷺe ﷺara, n'am ﷺt t s maï xr nesk ﷺentr tine de kît nem l ﷺmire ﷺi neînkredere. Interesele tale komer ﷺiale ﷺi infl in ﷺa ﷺe ai treb in ﷺﷺ a ﷺstra ﷺe D n re te in ﷺit s ado ﷺﷺï alt ﷺ ﷺolitik , ﷺi în lok d'a ins fla ra sile ﷺtete s ne atra ﷺi sim atiile, res ﷺektînd ne dre ﷺt rile ﷺi a stonomia”.

T r ii: „Îmi e ﷺtï s zeran ﷺ: n ﷺï am kontestat ni ﷺï odat ﷺ a est titl. Bi s ﷺ'ﷺï ﷺer a'mi res ﷺekta dre ﷺt rile. De ﷺe n te înkrezî în mine? De ﷺe îng d ok ﷺa ﷺiea teritori l ﷺ me ? De ﷺe amenin ﷺï ﷺekile noastre ﷺri ﷺile ﷺi ri? De ﷺe înn b ﷺe ﷺtï glas l dorin ﷺelor mele? De ﷺe n înﷺﷺd ﷺ ka la konferin ﷺele ﷺe ﷺor xot ﷺrî ﷺiitor l me , s am, daka n re resintan ﷺi aï na ionalit ﷺi mele, kare s ﷺoteze k j dek tori meï, ﷺel ﷺ in delega ﷺï kare s a ﷺere dorin ﷺele mele? N lsa altora ﷺretekst l, dorit ﷺoate, d'a ne ﷺrote ﷺe. ﷺrote ﷺe-ne kiar t ! Res ﷺekteaz ﷺ-ne a stonomia ﷺe am k ﷺtigat-o ﷺrin sîn ﷺe de la S ltani ﷺo ﷺtri, ﷺi ne-a konsfin ﷺit'o nen m rate traktate.”

Însf r it, Fran ﷺi ﷺi En ﷺliteri: „A ﷺ komb t t în n mele dre ﷺt ﷺiï: fa ﷺe'ﷺï s se res ﷺekteze dre ﷺtatea. N ne tra ﷺe ﷺï din giarele neï ambi ﷺiï ka s ne l sa ﷺï în giarele altiea. A stria n'a ﷺﷺrsat ni ﷺï o ik ﷺt r ﷺ de sîn ﷺe, în ﷺreme ﷺe ﷺoï a ﷺﷺrsat ﷺ'al ﷺostr . N'o l sa ﷺï s k leag ﷺ roadele n ﷺï r sboi , ale k r ﷺï d rerï n maï ﷺoï le a ﷺï s ferit. T r iea ﷺﷺ e

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

datoare resțekt țentrș integritatea țe 'i-aț asițșrat; întrebșințaț inflșența lețitimț țe aț dobîndit asșțrț'ı, ka sț țledaț kaȣsa noastrț, țe este dreațtț țı kare interesț atît țe țoı kît țı țe noı.

„De țı Stat sekșndar, Romțniea are țı ea țaloare în oki Eșroți țı în ekilibrșl eı. Ea neștraliseazț ațest mare rîș al Dșnțri, șnșl din țrințiațalele arterıı ale kontinentșlșı. Aț fost destșl de țșternițe ka sț țreîntîmținaț, fiț destșl de înțelețte ka sț țrețedeț rțșl.

„Grețalele dițlomațiı sț nș maı formeze ațelaț nod al kestii Orientșlșı țe kare sabia țoastrț 'lș a tțiatș.

„Asigșraȣi-ne aștonomiea țı nș îngțdșiț ka sț fimș niț țaȣalîk tșrțesk, niț țroținție rșseaskț saș aștriakț. „Ațeasta ar fi în kontra interesșlșı Eșroți țı dșț kșm a zis șn mare orator Englez: *în kontra drețtșlș*.

„Ministerșl kare diriȣe trebile Engliteri, s'a arțtat tot-d'aȣna ațțrțtor al drețtșlșı naȣiilor; țțrțsind astțzı ațțrarea drețtșrilor Romțnii nș 'ți ar skimba țolitika, țı nș 'ți ar înmșlțı nșmțrșl inemiților sțı.

„Kît țentrș Franța, Romțniea țe tot-d'aȣna a simțit o ție simțatie țentrș dînsa, îț întoarțe oki asțrț'ı ka sțre o sorț maı mare în țițilizație țı țroțres țı adastț de la dînsa sțrijin țı țrotekție."

Iatț țe ziȣe Eșroți tțțerea Romțnii. țı noı, ka sț înkeıțm, ne întoarțem la o konsideraȣie dezțoltatț în ațeastț skriere țı întrebțm: Kare a fost kaȣza amestekșlșı Rșsii în țrințiațele Romîne? Kțlkarea drețtșrilor țrințiațelor de țoarta Otomanț.

Ațeleaȣı kaȣze n'ar țrodșțe ațeleaȣı efekte? Mijlokșl țel maı sigșr țentrș Okțident d'a desființa inflșința rșsț în Orient, nș este d'a țterțe țînț țı șrmele bine-fațerilor rșsețtı; țı de a garanta drețtșrile țoțoarelor țı de a le da maı mșlt de kît țe le dedese Rșsia.

țșterile okțidentale se îndoesk oare de isbînda șneı asemenea țolitiȣi?

Traktatșl din țaris fi-țа oare nșmaı o xîrtie skrisț?

FINE.

II. TRANSCRIERE ÎN ALFABETUL LATIN MODERN

PRINCIPATELE ROMÂNE ÎNAINTEA EUROPEI

Traducţie după SANEJOUAND

PARIS, AMYOT, 8, RUE DE LA PAIX, 1857

Publicând aceste foi asupra Principatelor Române, am avut drept ţintă apărarea unui princip sacru, acela al independinţei popoarelor şi al respectului naţionalităţilor.

Destule naţionalităţi s-au stins din Europa. Fiindcă a mai rămas una pe care tractatele cele mai vechi, precum şi cele mai noi, şi mai cu seamă tractatul de Paris, o protecţie recunoscând-o şi garantând-o, cel puţin aceasta fie respectată, şi atât puterea cât şi intriga rămâie fără de rezultat din-naintea dreptului.

Ţările, a căror cauză dorim să apărăm, ne sânt cunoscute. O petrecere îndelungată în principate, şi un studiu serios al stării populaţiilor, al năravurilor, al gradului de civilizaţie, ne pun în stare a trata această chestie, de nu cu talent, cel puţin cu succes pentru ceea ce se atinge de adevărurile istorice, şi poate de justeţa observărilor mele.

Putea-vom oare lumina îndestul o dezbatere atât de importantă pentru România şi a-i plăti astfel, după puterile mele, datoria ospitalităţii !

Decembrie 1856.

PRINCIPATELE ROMÂNE ÎNNAINTEA EUROPEI.

Partea întâi
I.

Chestia organizaţiei Principatelor de care venim astăzi să vorbim publicului, e una din acelea care Tractatul Parisului a expus, fără s-o hotărască.

Dezbătută de mai multe ori de cele mai importante organe ale presei periodice, tratată prin reviste, prin broşuri şi cărţi. A rămas cu toate acestea încă până acum obscură şi necunoscută.

Diplomaţii şi oamenii de Stat, adunaţi cu solemnitate la Congresul din Paris, păreau că nu se încred propriilor lor lumini, prelungind o soluţie pe care omnipotenţa lor îi punea în poziţie de-a o dezlega.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Urmează să ne întristăm de-astă prelungire? sau urmează din contră să fim mulţumiţi? negreşit, în asemenea împrejurări, ori ce întârziere e fatală. Principatele Române suspină adăstând şi nerăbdarea lor e cu atât mai vie şi mai legitimă, cu cât agonia adăstării şi nesiguranţa chestiilor vitale, pentru ele, se adaugă prin îndelungatele suferinţe ale ocupaţiei străine. Pentru toţi, afară de Români, războiul şi relele sale au încetat. Pământul Rusiei, *putere beligerantă*, este liber, şi al Moldo-României, *deşi neutru*, e încă după încheierea păcii ocupat de armiile străine. Astă ocupaţie, principatele n-au provocat-o; şi n-are nici un pretext, după cum n-are nici un drept.

Europa Occidentală, care n-a intrat în Bosfor decât ca să răspundă trecerii Prutului, poate ea dar să îngăduie Austriecilor ceea ce, din contră, din partea Ruşilor privea ca *casus belli?* Moldo-România nu s-a mântuit de protectoratul ţarului, de cât ca să intre sub alt protectorat nou, ce în împrejurările de faţă, se poate privi ca o adevărată apăsare?

Vedea-va ea oare, drepturile şi privilegiile sale, necontestate de nimeni, călcate după un război întreprins pentru susţinerea drepturilor?

II.

Fiindcă armia Anglo-Franceză au evacuat Crimeea, nu trebuie să credem că războiul s-a sfârşit. Câmpul de bătălie s-a strămutat, şi armiile nu mai sânt aceleaşi; dar războiul există încă, un război surd, plin de fineţă şi strategie, ai căror numai tactici au schimbat numele; Generalilor le-au succedat politicii.

Moldo-România e astăzi câmpul bătăliei, sau mai bine câmpul intrigilor. Aceasta e soarta astor nenorocite Ţări de câtăva vreme încoace. Poziţia geografică explică îndestul trista sa stare.

Situată între trei mari Imperii, fiecare dintr-însele au dorit s-o cotropească.

Turcia are drepturi de *suzeranitate*, pe care caută necontenit a le schimba în drepturi de *suveranitate*.

Rusia suspină după drepturile de protectorat ce dobândise şi pe care le-a perdut.

Austria ar dori şi dânsa să confişte în beneficiul ei drepturile ce a perdut Rusia.

Un Stat slab nu pate fi fără paguba sa împresura din toate părţile de trei staturi mari. Polonia căzu; Moldo-România se afla deja în agonie.

Printr-o greşeală a Rusiei, Europa occidentală ce dormea, deschise ochii. Franţa şi Englitera să bage încă bine de seamă ! A birui nu este nimic, dacă cineva nu ştie să asigure fructele biruinţei. În zadar s-ar fi vărsat atâta sânge, dacă cauzele războiului ar exista încă, dacă dreptatea şi echitatea nu vor dobândi legitima lor îndestulare, dacă noi ambiţii vor mai strica încă pacea Europei. Pe ruinele vechilor tractate, e de trebuinţă a se zidi un edificiu temeinic, şi edificiul nu va fi astfel de cât când va avea de bază dreptul popoarelor, şi când mai nainte de toate consecinţele cele noi vor respecta drepturile cele vechi.

III.

Din trei mari Imperii ce mărginesc Principatele, numai unul are oare-care drepturi asupră-le: acesta este Turcia, însă şi acele drepturi sânt mărginite lămurit prin capitulaţiile de la care îşi trag originea.

Cel dintâi tractat[2] al Moldo-României e de la anul 1393; şi fu încheiat la Nicopole între Mircea întâi şi Baiazid întâi. Al Moldovei dată de la anul 1513, subscris de Prinţul Bogdan şi sultanul Selim I-ul.

Ce cuprindeau acele tractate? Ce drepturi acordau ele părţilor contractante? Iată ce e de trebuinţă să precizăm cu exactitate.

Tractatele acestea asigurau Principatelor: Necotropirea pământului, oprind pe ori ce Musulman de a intra în ţară fără de pricină binecuvântată, şi fără de voia Guvernului Ţării;

Păstrarea religiei, şi depărtarea cultului mahomedan;

Dreptul de a se guverna după propriile lor legi, fără de amestecul Guvernului otoman întru nimic în trebile din lăuntru ale Principatelor;

Dreptul de a avea Prinţi creştini, aleşi de Episcopii şi boierii Ţării, şi dreptul acestor Prinţi de viaţă şi de moarte asupra supuşilor lor, cum şi a declara război sau a încheia pace.

În schimbul acestor garanţii, la care se adăuga din partea Porţii îndatorirea de-a proteja Principatele, acestea din urmă se îndatorau, şi din partele, a plăti un tribut anual şi a consimţi supremaţia Sultanului asupra Suveranilor lor.

[2] Un al doilea tractat a încheiat România la 1460, între Vlad al V-lea şi Mahomed al II-lea.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Iată care fură convenţiile între Principate şi Poarta Otomană; negreşit că Poarta tratând în acest chip cu dânsele, trata de bună voie a ei, căci este ştiut că ea era atunci în culmea puterii sale, şi că, în loc de-a primi legi, ea le dicta altora.

IV.

Poarta, care trebui s-o mărturisim, n-a contestat nici odată în prinţip drepturile şi privilegiile Principatelor, ea le a călcat adesea în picioare prin fapte. În loc de-a merita şi de-aşi atrage simpatiile Românilor prin respectarea tractatelor şi îndeplinirea cu scumpătate a îndatoririlor sale, ea insufla neîncrederea călcând mai multe clauze esenţiale ale stipulaţiilor. Ea cotropi pământul României, rădica fortăreţe pe care le ocupa, cu garnizoane care socotindu-le în pământ vrăjmăşesc, înprăştia împrejur jafuri şi omoruri. Mai în urmă îndeplinind voinţa sa la dreptul ce recunoscuse formal Principatelor de-a alege însele pe şeful lor, ea schimbă pe Prinţii pământeni prin Prinţi străini.

Astă politică atât de vătămătoare intereselor Porţii precât şi de rea credinţă, avu rezultatul ce urma să aibă. România, apăsată cu asprime, caută un reazăm pe lângă puterile creştine ce o înconjura. Prinţul României, Brâncoveanul, se îndreptă mai întâi către Austria, dar mai pe urmă atras de biruinţele lui Petru cel mare, care îi făgăduise ca şi Prinţului Moldaviei, Cantemir, independenţa Principatelor, se îndreptă către acesta şi se îndatoră a-i pune la dispoziţie un corp de armie de-ajutor şi a-i aproviziona tot într-o vreme şi armia lui.

Evenimentele acestui războiu sunt cunoscute. Petru cel mare încheie cu Poarta tractatul de la Prut; şi mulţumit că-şi scapă armia sa, părăsi pe-amândoi aliaţi răsbunării Porţii. Cantemir fugi în Rusia, iar pe Brâncoveanul îl tăiară la Constantinopol împreună cu trei fii ai săi.

Astă alianţă cu străinii, la care Români se văzuseră din nenorocire supuşi prin mari suferinţe, urma să fie o mântuitoare prevestire pentru Poartă. Se folosi Poarta de dânsa sau nu? Îşi schimbă ea politica? Se nevoi să întoarcă spre dânsa inimile Românilor prin executarea îndatoririlor ce contractase, şi respectarea drepturilor ce chezăşuise? Din nenorocire nu: Decapitarea Brâncoveanului fu semnalul unei perioade şi mai fatală. Atunci începe îndelungata serie a Prinţilor Fanarioţi, - arendaşi mai bine de cât Prinţi, - numiţi de Poartă cu titlu de *bei*, confiscând astfel vechiul drept vechiul drept al Principatelor, adică acela de-aşi numi Domnitorii.

Care fu administraţia Fanarioţilor? ea se poate caracteriza în două cuvinte, *vânzători şi jefuitori*. Libertatea politică peri dinpreună cu armia Română şi adunările obşteşti; dreptatea se cumpăra cu bani, comerţul încetase, Poarta lua din ţară productele cu preţul ce ea însăţi hotăra, agricultura avu aceeaşi soartă ca şi armia şi adunarea obştească: proprietarul ca şi ţăranul erau descurajaţi de dajdii. Adăugând la acestea lipsa de comunicaţie şi tâlhăriile, acesta era prescurt tristul tablou al stării Principatelor sub Guvernul Fanarioţilor, al căror nume, chiar astăzi, nu este pronunţat decât cu groază şi desgust în România.

Această tristă perioadă ţinu mai mult decât un veac, în vremea căruia 36 Domni fură impuşi numai României, adevărate lipitori ce-i supseră toate puterile fără milă.

Atâtea mierii urma neapărat s-aducă revolta. Ea izbucni la *1821*, în acelaşi timp cu revoluţia Greciei, şi sosirea lui Ipsilante în Principate. Românii însă declarară de la început, că cauza Grecilor ce voia să tragă pe Români cu dânşii, nu era cauza Românilor şi că scopul lor revoltându-se nu era de-a se trage de sub suzeranitatea Porţii, ci acela de-a scutura tirania Domnilor străini, şi de a reintra în vechile lor drepturi ce li se călcase.

Turcia dar n-avu nici o greutate de-a înăbuşi elementul revoluţionar grec în Principate, şi Sultanul printr-o schimbare a politicii, arătându-se, credincioşilor Români, leal vechilor capitulaţii, declară, printr-un Hati-Şerif, hotărârea sa de a încrede în viitor pământenilor cârma Principatelor.

Turcia ar fi făcut bine atunci de-a complecta opera ce începuse, şi de-a evacua Principatele, căci lăsând o armie de ocupaţie, ea dete Rusiei un prilej, pe care aceasta din urmă de mult îl căuta, de-a interveni în favoarea Moldo-Românilor.

V.

Dezbătând cu iscusinţă această justă cauză a principatelor, cabinetul de Sankt Petres-burg reclamă evacuarea teritoriului Român de trupele Otomane. Convenţia de la Akerman între Rusia şi Poartă fu rezultatul acestei reclamaţii (1826). Se citea, între altele, şi această însemnată clauză:

Hospodarii (sau voevozi) se vor alege în amândouă aceste ţări de adunările generale ale divanelor, dintre boerii pământeni. Ei vor primi întărirea de la Poartă... Nu pot să fie depărtaţi de cât cu primirea Rusiei. În caz de scoatere, demisionare sau moarte a unuia din domni interimul se va cârmui de caimacami numiţi de divanul Principatelor." Rusia nu declarase atunci pentru întâia oară că se interesa de soarta Principatelor. Mai

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

de multe ori, şi încă de la 1774, în tractatul de la Kainargi şi în cele de la iaşi (1812), protestase în favoarea privilegiilor lor.

De este o datorie a fi cineva drept, chiar cu vrăjmaşul său, această datorie e mai sfântă în urma unei biruinţi. Că Rusia ar fi dorit încoronarea României cu statul său, nici numai încape îndoială. Dar ceea ce trebuie să mărturisim, este, fiindcă adevărul are şi el prerogativele sale, că amestecul Ruşilor în Principate a fost din origină şi până mai încoace binevoitor şi ocrotitor Românilor. Ori care ar fi fost scopurile lor ascunse şi vederile ambiţioase ce aveau protejând Principatele şi stăruind în a susţine autonomia lor, nu ne putem opri cu toate acestea, de-a nu mărturisi că Rusia a apărat mult timp, şi cu eficacitate, nişte drepturi pe care Poarta le călcase în picioare.

Ar fi oare drept a exploata astăzi, în defavoarea Principatelor, temerea ce insufla cu drept cuvânt ambiţia rusă înaintea războiului, nu numai ca să nu li se dea nimic ci încă ca să li se ia şi ceea protecţia rusă le păstrase?

O asemenea purtare în privinţa Românilor, n-ar fi nici dreaptă, nici bine înţeleasă, şi în loc de-a fi păgubitoare Rusiei, ea ar sigura din contra înfiinţarea influenţei sale, pe care iar pune să plătească, ca să zic aşa, toate cheltuielile războiului, lăsându-i după luptă într-o condiţie şi mai rea de cât aceea în care le pusese preponderenţa Rusiei.

Să ne întoarcem la Istorie.

Convenţia de la Akerman libera Principatele de ocupaţia Otomană, şi ceea ce e mai mult, este că ea stipula că prinţi în loc de-a fi numiţi şi destituaţi după voia Porţii, se vor alege de-acum înnainte de naţie pe un termin de şapte ani. Trei ani după aceea, la tractatul de la Adrianopol, Rusia reînnoi vechiul principiu al alegerii prinţilor pe viaţă.

Aşa dar, aducându-şi cineva aminte de miseria ce domnea în Principate prin deasa numire la tron a arendaşilor fanarioţi, va mărturisi ori care i-ar fi principiile politice, că dreptul de-a alege Prinţii şi întinderea dată îndelungării puterii lor, erau două adevărate progrese. Printr-aceasta se asigura oare care stabilitate provinţiilor bănuite de politica schimbătoare a suzeranului. Rusia profita cu iscusinţă de greşalele Porţii şi le întorcea cu iscusinţă în favoarea politicii sale. Principatele prin urmare îi fură datoare restaurarea şi garanţia privilegiilor lor, şi mai în urmă pentru stabilirea bunei orânduieli ş-a unei prosperităţi relative.

De ce Turcia n-a luat iniţiativa unei asemenea politici? De ce n-a înţeles ea că adevăratul ei interes era de-a proteja pe Români, astfel încât să nu mai aibă trebuinţă de-o altă protecţie? Cum nu s-ar fi influenţat Principatele de o protecţie care nu se manifesta la început de cât cu bine faceri?

La 1828, se declară războiul între Rusia şi Poartă. Armia rusă, în număr de 100.000 oameni, trecu Prutul, Mareşalul Bitgenstain intră în Iaşi, detronă pe Domn şi adresă Moldo-Românilor o proclamaţie ce-i înştiinţa că o administraţie centrală va fi instituită sub prezidenţia contelui Palen. Această proclamaţie făgăduia Principatelor pacea pe care o doreau, binefacerea asigurată a unei existenţe legitime şi statornice, şi păstrarea tuturor privilegiilor lor. Bucureşti se ocupară ca şi Iaşi, şi la 16 mai, contele Palen se aşează în noile sale funcţii. Trebuie să încetăm a descrie starea Principatelor în vremea războiului. Ciumă, foamete, epizootie, un frig nesuferit, şi în sfârşit toate relele se păreau unite cu acelea ale războiului.

Pacea se subscrise la Adrianopol la 14 septembrie 1829.

În privinţa Principatelor române, tractatul de la Adrianopol fu o nouă şi solemnă consfinţire a autonomiei şi-a drepturilor lor.

Hosporadul, al cărui termen era fixat pe şapte ani, se hotărî pe viaţă. Canalul Dunării până la unirea sa cu Prutul fu prescris de hotar al Principatelor. Articolul al V-lea mai cu seamă important prescria: „Principatele, România şi Moldavia, puindu-se printr-o *capitulaţie* sub suzeranitatea Porţi, şi Rusia garantând prosperitatea lor, se înţelege că ele îşi vor păstra toate privilegiile şi imunităţile de mai nainte, şi se vor bucura de excitarea religiei lor, cu o securitate complectă, de o administraţie *independentă şi naţională*, şi d-o întreagă libertate de comerţ." DE va observa cineva cu luare aminte va vedea că tractatul de Adrianopol nu stipula noi drepturi pentru Români, aceasta era o recunoaştere precisă şi solemnă a vechilor lor libertăţi.

În virtutea aceluiaşi tractat o comisie se adună la Bucureşti ca să redigeze Regulamentul organic ce urma să fie carta sau constituţia Ţărilor.

Prinţul ales după dispoziţiile date de Regulament nu era un Prinţ absolut, ci urma să administreze cu concursul unei adunări naţionale, căreia i se păstrase dreptul de-a vota birul, de-a face legi şi de-a adresa Prinţului plângerile naţiei chiar alergând la puterile suzerană şi protectoare.

Neapărat Regulamentul organic nu este idealul constituţiei unui popor liber. Dar de v-a privi cine va de-o parte mizeria şi anarhia în care căzuse principatele în curs de un veac de arbitrariu, şi de altă parte de şi va arunca ochii asupra acestei societăţi încă în leagăn, unde nu se găseşte de cât boerul sus şi ţăranul jos, fără clasa de mijloc coaptă pentru libertate şi care constituie în ţările civilizate naţia în sine, va recunoaşte că

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Regulamentul Organic al Moldo-României era un mare progres şi o constituţie foarte liberală pentru un popor aşezat prin poziţia sa geografică între trei guverne absolute.

De la sfârşitul anului 1829 şi până la începutul anului 1834, Rusia, ca să asigure exercitarea tractatului de Adrianopol, ocupă, prin înţelegere cu Turcia, amândouă provinciile, aşteptând lucrarea regulamentului şi punerea sa în lucrare. Reprezentantul Rusiei, generalul Kiselef[3], fu însărcinat cu administraţia ţării, şi ştiu atât de bine să-şi îndeplinească misia, încât guvernarea sa fu un period de reparare pentru Români.

VI.

Convenţia de la Sankt- Petersburg termină misia generalului. Prin acea convenţie de la 29 ianuarie 1834, se coprindea şi evacuarea Principatelor de armiile Ruseşti; Poarta din parte-i, recunoştea formal noua constituţie şi se îndatora a publica un firman însoţit de un Hati-şerif două luni după schimbul ratificaţiilor. Hati-şeriful se publică şi fu o nouă consfinţire a drepturilor, o recunoaştere repetată a independenţei lor administrativă şi legislativă. Principatele se zicea (Art.4) şi vor face în toată libertatea toate legile trebuincioase administraţiei lor din lăuntru, şi Moldo-Români se vor bucura asemenea d-o independenţă *legislativă complectă*, pentru tot ceea ce priveşte la lucrările lor din lăuntru. După aceasta urma să procedeze la numirea prinţilor; dar, în virtutea convenţiei de la Petersburg, amândouă curţile, *pentru acea dată numai*, făcură ele alegerea pe care Regulamentul Organic i-o recunoaşte naţiei. Amândoi prinţi, fură dar numiţi de curţile suzerană şi protectoare după înţelegerea ce-a avut între dânsele, Mihail Sturza fu numit în Moldavia şi Alexandru Ghica în România. Această din urmă alegere fu nenorocită şi nu întârzie mult ca să se încredinţeze de aceasta, şi naţia şi curţile. Obşteasca adunare se văzu nevoită a expune printr-o adresă solemnă atingerile ţări(i) curţilor suzerană şi protectoare.

Curţile în urma rugăciunii adunări(i) obşteşti, orânduiră a se face o cercetare administrării prinţului, în urma căreia Poarta printr-un firman, ce acuza pe Prinţul Ghica, îl depărtă, imputându-i nedreptăţile şi abuzurile ce se săvârşiră în vremea domniei sale[4].

Atunci pentru întâia oară se puse în lucrare Regulamentul organic; alegerea prinţului pentru întâia oară se făcu sub forma constituţională a ţării.

Numele ce ieşi din urma alegerii naţionale fu acela al prinţului Bibescu. El domnea de şase ani când izbucni revoluţia de la 1848. De la ţărmurile Senei, această revoluţie trecuse peste Europa şi răsună până în Orient. Bibescu neputând pune stavilă revoluţiei şi ne vrând să-i fie şef se trase din domnie.

Revoluţia română, generoasă în sine, era în împrejurările de atunci o imitaţie periculoasă pentru ţară, ce prin poziţia şi starea sa soţială nu era pregătită la nişte asemenea evenimente.

Tristele sale rezultate nu întârziară a se arăta, şi o îndoită ocupaţie de Turci şi Ruşi, cum şi convenţia de la Balta-Liman (Mai 1-i 1849) fură concluzia revoluţiei.

Prin această convenţie se suspenda adunările şi în locul lor se adopta *divanele ad-hoc*, ale căror membrii, în loc de-a fi aleşi de naţie, se numeau de Prinţ care putea a-i depărta după voinţa sa. În loc de Prinţi aleşi pe viaţă, se numea de amândouă curţile doi guvernatori pe curs de şapte ani. În această calitate se aleseră şi se numiră domnii Ştirbei în România, şi Gr. Ghica în Moldavia.

Convenţia de la Balta-Liman e cea din urmă ce s-a încheiat în privinţa Principatelor între cabinetul Sankt-Petersburgului şi Poarta otomană.

Aci se opreşte istoria trecutului.

PARTEA A DOUA
VII.

Din astă dureroasă istorie, ale cărei trăsuri principale le-am schiţat într-un chip repede, care sânt învăţăturile ce putem trage, care sânt lecţiile ce izvorăsc pentru puterile europene în general şi pentru fie care dintr-însele în particular?

[3] Generalul Kiselef este astăzi reprezentantul Rusiei pe lângă curtea Franţei.

[4] Nu intră în cadrul acestei lucrări tabloul deosebitelor guverne ce s-au schimbat în Moldo-România de la anul 1834; şi de-am vorbit de Prinţul Ghica, am făcut-o numai ca să ne întrebăm cum acela ce s-a depărtat prin firmanul din 1842 s-a putut numi la 1856 Caimacam al domniei.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Mai nainte de toate rezultă că Principatele Române sânt *autonome*; şi că nimeni, nici chiar Poarta, ce le este suzerană, n-are dreptul de-a se amesteca în trebile lor din lăuntru.

Al doilea, că Rusia, ca scop de-a sluji proiectele ei de întindere şi conchistă, a garantat Principatelor nişte drepturi pe care Poarta, fără de-ale contesta în prinţip, le călca prin fapte.

Dacă este cineva în drept de a acuza ambiţia celei dintâi, cauză evidentă a războiului trecut, trebuie însă să recunoască că nici o lată putere ca Turcia, n-a servit, prin greşalele sale, această ambiţie ce era aproape de-ai deveni funestă.

Acestea sânt consideraţiile asupra cărora insistăm.

Vom arăta în urmă care sunt pericolele ce ameninţă astăzi Principatele în drepturile şi autonomia lor, şi tot într-o vreme vom încerca a găsi şi tămăduirea acestor rele.

După cum am expus faptele istorice cu cea mai riguroasă nepărtinire, asemenea le vom discuta cu sinceritate. Concluziile noastre vor fi dictate de sentimentele dreptăţi(i): îndrăznim a zice chiar de înţelegerea stări(i) şi a intereselor puteri(i) lor.

Oamenii de Stat ai Ţării aruncă-şi ochii asupra trecutului, întrebe-se care a fost pricina progresării influenţei ruseşti în principatele Române, şi nu vor găsi alt decât abuzurile şi excesele puterii guvernului otoman, abuzurile paşilor au silit Principatele a se întoarce spre puterile creştine. Administraţia Fanarioţilor, impusă de Poartă în contra capitulaţiilor şi a tractatelor, a ocazionat intervenţia rusă şi a dat prilej Ţarului a lua în Principate rolul de protector şi de binefăcător.

Rusia însă, cu toată dibăcia ei, a făcut o mare greşeală amestecându-se într-un chip prea direct în trebile din lăuntru ale Principatelor, a căror afecţie au pierdut-o numai din pricina aceasta. Un popor este ca un cal de bună viţă, pe care mâna ce-l conduce trebuie să fie foarte uşoară ca să-l poarte de frâu fără de-al supăra zăbala.

Cu cât Rusia eşia din rolul ei de protectoare, luând p-acela de suverană, cu cât mai mult se amesteca în guvernul României, cu atât ea îşi pierdea popularitatea sa. Şi din contra, cu cât Turcia făcea să se simţă puterea ei, cu atât mai mult se ştergea din inimile Românilor vechile prejudicii în contra acestei puteri, şi în locul lor renăştea simpatiile. Tractatul de la Balta-Liman fu cea mai însemnată greşeală a Rusiei, căci printr-însul lua Românilor o parte din privilegiile, pe care protecţia sa făcuse să li se recunoască in nou. Rusia nu se opri aci, ea făcu o greşeală şi mai mare încă în ziua când, călcând în picioare independenţa României, pe care o garantase câţi-va ani mai înainte, declară în faţa Europei că ea va păstra ca un gaj, până la îndeplinirea cererilor sale, aceste două Principate unde armatele sale pătrunseră într-un mod nelegitim.

Faptele vorbesc mai bine de cât am putea vorbi noi; dar mai cu seamă pot arăta Turciei politica ce urmează să aibă în viitor în privinţa Principatelor. Interesele ei se unesc într-aceasta cu îndatoririle pe care i le impun tractatele. Încredinţezese[5] Principatele că Turcia le voieşte binele, că este dispusă a le proteja, că garanţia autonomiei lor le va veni mai mult de la Poartă de cât de la cele-l-alte puteri, ş-atunci aceste ţări în loc de-ai aduce confuzie şi anevoinţe în lucrări, îi vor fi un ajutor şi o barieră contra năvălirilor străine.

VIII.

Ce a făcut cu toate acestea Turcia de când războiul şi tractatul Parisului, ce suprimară protectoratul Rusiei, a dat României libertatea de a-şi manifesta dorinţele şi trebuinţele ei?

Ea a arătat din contra, nişte tendinţe nu numai de dominaţie asupra Principatelor, ci încă şi de întrupare. În conferinţele Constantinopolului de la 1856 Ianuarie, ea nu şi-a ascuns Pretenţiile de a trata principatele ca pământ conchis şi ca provinţie făcând parte integrantă din imperiul otoman. Ea a făcut a se crede desfăcută de ori ce îndatorire în privinţa lor în urma călcări(i) tractatelor încheiate cu Rusia, ca cum aceste îndatoriri n-ar rezulta din acele tractate şi nu s-ar coprinde în ele. Ea manifestă curat intenţia de-a nu lua în nici o consideraţie (de-ar fi lăsat-o puterile străine în voia ei) privilegiile restituite prin tractatele de spre care vorbirăm. A declarat voinţa sa de-a ridica fortăreţele dărâmate, izvor al atâtor calamităţi şi ură, pe când acestea existau ! Ea pretinde să numească prinţi sau de-a dreptul, sau după o listă de candidaţi ce va da ţara, ca să poată da curs vechilor intrigi, nestatornicii de-altă dată, şi atârnărilor servile ale guvernatorilor pe care ea-i va alege. Ea merge şi mai departe de cât tot-deauna: a încercat ş-a izbutit a se amesteca în guvernarea din lăuntru a ţărilor sub pretext *de-a armoniza instituţiile din lăuntru după timp şi trebuinţele generale*; în sfârşit Poarta s-a arătat dispusă a nesocoti toate drepturile principatelor, chiar acela pe care le respectase în timpii trecuţi pe când România era prada arbitrariului Porţii.

A se guverna după legile lor, fără a adopta altele, după trebuinţele epocii, a fost un drept pe care Principatele l-au (lu a) exersat tot deauna în toată întinderea lui. De va consulta cineva istoria lor legislativă în

[5] În sensul de „a fi convinse” (n. n.)

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

periodul acestor cinci-zeci din urmă ani, va rămâne în uimire văzând câte modificaţii s-au introdus în legislaţia lor, cât progres au făcut în acest mic spaţiu de timp, ast mic popor Român, abia cunoscut Europei occidentală. În această transformaţie progresivă, în această lucrare din lăuntru, operată în sânul unei soţietăţi turburată de rele şi intrigi necontenite, nu vedem pe nicăeri amestecul Porţii. Tot s-a operat după voinţa şi trebuinţele astei soţietăţi reprezintată de prinţii şi adunările ţării.

Pretenţiile ilegale ce Poarta a manifestat înaintea tractatului de Paris, le-a reprodus, cu oare-care sfială, la congresul din Paris; şi în urmă, la conferinţele din Constantinopol după ce s-a sub-scris tractatul de la 30 martie.

IX.

Turcia a făcut o nouă greşeală protestând în contra prelungirii ocupaţiei austriece în Principate, arătându-se, din contra, favorabilă acestei prelungiri.

Oamenii ei de Stat nu văd că astă ocupaţie nu poate avea alt efect, decât a face pe Români să le pară rău de trecut din pricina vexaţilor prezentului?

Austria se înşeală dacă crede că fără de primejdie poate succede politicii ţarilor.

În general se crede că Staturile cele mici sânt lesne de cotropit, şi plecând de la acest prinţip numai, nu se gândesc că de multe ori puterea lor consistă chiar în propria lor slăbiciune. Într-alt chip cum am putea explica rezistenţa Moldo-României, (dacă n-am vorbi de cât de dânsa), de a nu cădea în mâinile uneia din puterile ce o învecinesc?

Călcând drepturile Principatelor, Poarta a slujit interesele Rusiei, dându-i prilej de amestec în ţară şi de protejare.

Rusia, după ce a pregătit duhurile a îngădui dominaţia ei prin binefaceri, a încercat în urmă a călca în picioare independenţa Principatelor ce ea însă-şi garantase; însă n-a izbutit în aceasta.

Făcând aceeaşi încercare, Austria nu se adastă la aceeaşi neizbândă?

Ocupând Principatele cu consimţământul Porţii, al Franţei şi al Engliterei, cu scopu(l) de a păstra neutralitatea ţării, şi de a o scuti de ocupaţia rusă, sub ce pretext şi cu ce drept mai le ocupă astăzi când nu mai există nici un motiv din cele ce însemnarăm? Aliată a Franţei şi a Engliterei într-un războiu a cărei misie a fost de-a apăra drepturile ameninţate de pretenţiile Rusiei, precum şi trecerea Prutului, Austria ar putea oare, fără de a da bănuieli Europei despre intenţiile sale, să calce drepturi pe care ea a vrut să facă pe alţii să le respecteze?

Prelungind cu stăruinţă ocupaţia, nu va dobândi alt rezultat de cât a da bănuieli despre bunele-i cugetări şi de-a ridica în contra-i opinia publică, ce nici până astăzi nu prea i-a fost favorabilă, din pricina politicei sale şovăitoare în vremea războiului. Să adăugăm încă că şi de va fi având gânduri secrete şi ambiţioase, acele nădejdi nu pot izbuti întru nimic. Petersburg observă Viena, şi nu va îngădui să izbutească în folosul altuia copia unui original ce n-a slujit pe Rusia; Franţa şi Englitera, care n-au cerut războiul, îşi vor ţine făgăduinţele lor, adică de a nu permite unei aliate, ce nici n-a tras spada, să se bucure singură de o conchistă teritorială, cu care se calcă drepturile şi interesele echilibrului Europei, şi a culege singură fructele unei victorii care n-o costă nimic şi care nu e a sa.

X.

Ocupaţia dar de astăzi a Principatelor de armiile austriece, cu primirea Porţii, este o a doua însemnată greşeală ce face această putere în paguba României.

Din nenorocire aceasta nu e cea din urmă, şi mai avem încă o a treia imputare a-i face atât mai serioasă, cu cât se atinge mai mult de autonomia Principatelor, în momentul acesta care este cel mai decisiv şi mai critic. E vorba despre firmanul de convocaţia divanelor chemate pentru a exprima opinia Principatelor şi dorinţele lor în privinţa organizaţiei viitoare.

În virtutea acestui firman, (în contra căruia Europa n-a zis nimic până acum) Principatele vor fi oare consultate? În ce mod şi prin ce organe îşi vor exprima dorinţe şi trebuinţele lor?

Cinci comiteturi, pentru formarea cărora nu s-au consultat nici legile, nici datinele, nici obiceiurile şi gradul de civilizaţie al ţăr(i), vor constitui fiecare divan. Aceste comiteturi se vor mărgini a-şi exprima dorinţele ce se vor examina întâi de către Comisia europeană; şi, după ce vor trece mai întâi printr-acest examen, se vor supune unui al doilea examen şi vor deveni obiectul desbaterilor ulterioare între Poartă şi puterile aliate.

Însă, după aceste încercări şi dezbateri, Principatelor, care sânt partea interesantă şi principală într-această desbatere, li se vor da cel puţin dreptul de-a avea reprezentanţi, comisari, sau mai bine avocaţi în conferinţele ce se vor ţine ca să le justifice voinţele, să le apere cererile şi să le susţie drepturile?

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Nu ! Firmanul e hotărâtor; glasul Moldo-Românilor nu se va auzi în conferinţe: ei nu vor avea nici glas deliberativ, nici glas consultativ; nu vor avea nici chiar un delegat care să le apere drepturile, şi relaţiile divanelor cu comisia europeană se vor opera *prin mijlocirea comisarului otoman*.

Nu este destul atât: Poarta îşi încheie firmanul mai rău de cât îl începe. Turcia, prin cel din urmă articol, declară cu ton de stăpân desăvârşit, iar nu de suzeran, că dacă divanele vor îndrăzni să iasă din şirul lucrurilor existente, *se vor lua măsuri de dojenire pentru asemenea purtare*.

Poarta, scriind şi vorbind astfel Românilor, uită că adevăratul ei titlu, acela ce i se da până astăzi de Europa, acela sub care figurează în tractatul de Paris, este titlul de suzerană. De-aci îi vin drepturile asupra României, însă de-aci şi îndatoririle. Tonul dar şi dispoziţiile firmanului nu se aseamănă cu îndatoririle Porţii şi păşesc peste drepturile Principatelor.

Tractatele Porţii cu Rusia, desfiinţate întru ceea ce privesc relaţiile între dânsele a acestor două puteri, rămân în fiinţă în ceea ce privesc drepturile recunoscute printr-însele Principatelor, drepturi chezăşuite prin tractatul de la 30 Martie6, pe care Poarta urmează să-l respecteze.

Să ne întoarcem acum iar la firman. Care-i este sensul? Care este şirul lucrurilor din care divanele nu pot eşi? Până la ce punct le este iertat a manifesta dorinţele ţări(i)? Li se vor lua în băgare de seamă acea manifestare? Asupra acestor chestii există o adâncă tăcere.

Comitetele, zice firmanul, „au drept a delibera asupra Regulamentelor Principatelor". Acesta e dreptul cele mai întins ce li se acordă. Să lăsam că dreptul acesta l-a avut Principatele şi că era de prisos a se mai specifica din nou, dar să ne întrebăm şi să întrebăm pe Poartă, Regulamentele sânt ele oare instituţii viţioase? Imperiul otoman are mai bune? şi n-ar fi de dorit pentru regeneraţia Imperiului său să aibă asemenea Regulamente în toate provinciile ei? Cine mai crede astăzi că Regulamentele sânt pricina relelor ce bântuie ţara Românească? Cine nu ştie că ele provin mai mult din nestatornicia şi slăbiciunea guvernului ei, iar mai cu osebire din neîncrederea ce are Românul în ziua de mâine, şi din necontenitele frământări provenite din intrigile ambiţiilor, necontenit în luptă, şi de conflictele în care sânt puse interesele puterilor ce-o învecinesc?

Uitând Europa acestea şi ocupându-se numai cu revizia legilor din lăuntru, n-ar putea cineva să crează că nu este serios dispusă a tămădui răul şi că fuge de prilejul a găsi rana ca să nu fie silită a o vindeca?

Dreptul de-a delibera asupra Regulamentelor Principatelor, drept pe care firmanul nu-l contestează, cum îl înţelege oare? Alegerea Prinţilor este oare coprins într-însul? sau puterile voesc să-şi însuşească misia de-al numi? Poarta voeşte să-l aleagă ea? şi puterile voesc să se amestice în revizia Regulamentelor?

Înainte de firmanul din Octombrie 1856, aceste puncturi nici că erau în dezbatere.

Convenţia de la Balta-Liman (care nu suspenda de cât pentru şapte ani, astăzi expiraţi constituţia ţării), această convenţie este acum desfiinţată prin război şi Principatele reintră neapărat, astfel o cere dreptatea şi tractatul Parisului[7], în drepturile lor recunoscute de tractatul de Adrianopol şi regulamentele organice. Vor fi dar în dreptul privilegiilor lor de-aşi alege prinţii şi de-a se administra în virtutea vechilor lor capitulaţii, neîncetat reînoite sau confirmate.

Dacă dreptul de a-şi alege prinţi se va lua Principatelor, dacă autonomia lor se va mântui, dacă Europa va pretinde a se amesteca în redacţia Regulamentelor lor, atunci ori ce om serios se va putea întreba la ce a slujit Românilor războiul, în urma căruia au suferit atât de mult, la ce le slujeşte astăzi protecţia Europei; neapărat nu alta, de cât ai face mai nenorociţi, mai maltrataţi, mai puţin independenţi, dându-le legi dictate de străini; ar greşi atunci oare Români(i) dacă suspinând ar cere trecutul cu relele lui?

XI.

Tractatul de Paris, ce păstrează privilegiile Principatelor, a introdus o simţitoare modificaţie în starea lor.

Poarta rămâne suzerană cu drepturile ei de tribut şi omagiu, şi ci îndatoririle ce de mai multe ori a subscris, dar în locul protectoratului *exclusiv* al Rusiei, succede protectoratul *colectiv* al puterilor celor mari ale Europei.

[6] Art. XXIII din tractatul de Paris, ce coprinde că administraţia Principatelor va fi independentă şi naţională.

[7] Art. XXII. Principatele vor urma a se bucura, sub suzeranitatea Porţii şi sub garanţia puterilor contractante, de privilegiile şi imunităţile ce posedau.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Acest protectorat colectiv va fi sau o vorbă zadarnică, sau va avea de ţintă scopul de a da Principatelor o chezăşuire mai interesantă şi cu rezultate priincioase de cât acelea ce le dăduse Rusia, va avea de ţintă apărarea drepturilor lor în contra tuturor acelora ce ar voi să le calce.

Care sânt pericolile ce ameninţă drepturile Principatelor?

Care sânt mijloacele cele mai sigure pentru a le feri de-acele pericole?

Înainte de războiul din urmă primejdia venea de la Rusia. Mulţumită unei politic iscusite, ea ştiu a-şi statornici şi a-şi creşte influenţa sa în Principate. Acum însă proiectele ei s-au dat pe faţă; masca a căzut şi nu ne mai putem teme de dânsa.

Ceea ce este de temut astăzi pentru Principate, este acel spirit de temere în privinţa Rusiei, pe care l-am mai spus şi care există chiar după războiul trecut. Este cu dreptul oare a nu lăsa pe Români să se bucure de drepturile ce le-a dat Rusia, numai fiind că le sânt date sau garantate de ea?

O asemenea greşală, a lua umbra drept realitate, nu se poate face de nişte adevăraţi politici.

Primejdiile ce ameninţă astăzi Principatele, o putem zice cu încredere, vin mai mult de la Austria şi Poarta de cât de la Rusia.

Ce trebuie dar să facă puterile Europei ca să spere drepturile Principatelor Române şi să le asigure prosperitatea? După idea noastră, doar lucruri ar ridica anevoinţele, ar nimic toate stavilele, ar înfrâna toate ambiţiile, şi ar face a înceta toate intrigile.

Cea dintâi, să declare apărate de ori ce călcare drepturile ce Principatele dobândiseră în urma tractatului de la Adrianopol.

Cel de-al doilea, să dea două garanţii acestor drepturi: Unirea Principatelor şi ereditatea Prinţului, ales de naţia Română în deplină libertate.

Unirea Principatelor are în favorul ei un proverb vechi dar adevărat: Unirea face puterea. Nu este dovedită puterilor, acelora cel puţin ce n-au nici o ambiţie că puterea relativă a Principatelor, în loc de-a fi păgubitoare la vreuna dintr-însele este o garanţie de repaos şi linişte pentru fie care dintr-însele în parte, şi o balanţă pentru echilibru Europei.

Unească-se Moldo-România, şi va forma o naţie în care intriga cu anevoinţă se va strecura. Vecinii vor găsi o barieră grea de sărit; Turcia are înainte-i o barieră mai serioasă: integritatea ei nu va mai putea fi ameninţată aşa de lesne, şi ţara ce o va apăra astfel, în loc de a fi împotrivă-i, iar fi cu atât mai credincioasă, cu cât ar vedea că prin politica înţeleaptă a Porţii, şi-a dobândit puterea a apăra chiar pe Poarta şi a se apăra împreună !

Unească-se Principatele şi în loc de a fi un câmp deschis tuturor năvălirilor şi ocupaţiilor decorate cu ori ce titlu, în loc de-a fi expuse prin situaţia lor politică necontenitelor invazii, ca şi locuitorii expuşi frigurilor de bălţi infecte, vor forma o miliţie destoinică a apăra frontierele şi a sluji de avangardă Otomanilor, atunci pământul lor, ocrotit de astă putere relativă, va fi fericit şi va produce cu securitate bogăţiile sale din lăuntru. Proprietăţile, mai necultivate astăzi, se vor acoperi cu bogate holde. Stepele sale până aci pustii, nestrăbătute mai de nici un drum, se vor acoperi în scurt timp cu şosele, care vor înlesni comunicaţia, şi în fine drumurile de feri vor brăzda lungile sale câmpii. Apele sale vor deveni nişte arterii binefăcătoare pentru comerţ şi civilizaţie, şi Europa întreagă va privi cu bucurie efectul protecţiei sale şi va primi tributul recunoştinţei Românilor.

Ca să se realizeze acest viitor, mai este încă o măsură de întrebuinţat, nu mai puţin folositoare de cât ce dintâi. În situaţia politică în care se găseşte Moldo-România, după cum noua numire a Prinţului pe şapte ani ni s-a părut un pas spre progres, şi cea pe viaţă se părea şi mai mare, asemenea şi ereditatea lui ni se pare neapărat trebuincioasă.

Atunci numai se va pune un termen acestei nestatornicii, cauză principală a tuturor nenorocirilor României. Atunci numai vor înceta intrigile în ţară şi chiar afară din ţară. Oamenii luminaţi şi influenţi ai Principatelor, în loc de a se depărta de alesul naţiei, se vor strânge împrejuru-i şi vor sluji împreună ţara, când nu vor mai fi preocupaţi a-şi sluji propriile lor ambiţii. Geloziile, rivalităţile din familii, tot deauna funeste în Staturile cele mici, se vor stinge puţin câte puţin; şi în fine, Prinţul ne mai fiind pus în luptă ca în trecut, ne mai fiind silit a-şi întrebuinţa vremea şi facultăţile ca să placă puterilor străine şi să-şi pregătească lui sau la ai lui mijloace de-a viza la un tron efemer, nu va mai avea alte grije sau alt studiu de cât acelea de a administra ţara desfăşurând toate isvoarele de prosperitate sub privegherea unei adunări naţionale şi sub garanţia Porţii şi a Europei.

Aceasta este, ni se pare, soluţia cea mai de dorit în starea lucrurilor de astăzi, fiind că este cea mai practicabilă, şi fiind că, respectând drepturile puterii suzerane, asigurăm tot într-o vreme drepturile şi privilegiile naţiei Române.

XII.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)

Această soluţie conformă, în parte cel puţin, cu intenţiile a trei din puterile ce au subscris tractatul Parisului, Congresul ar fi putut s-o hotărască şi s-o adopteze. Cu toate acestea plenipotenţiarii au preferat să mai adăste. Această adăstare funestă intereselor României pe care o ţine de nouă ani în neastâmpăr, neştiind cum o să se rezolveze chestiile fundamentale a le organizaţiei ei, România a primit-o cu linişte şi resignaţie.

Cum ar fi putut ea să vorbească, când cei ce o guvernă îi închide gura, suprimă jurnalele; când armiile străine îi ocupă teritoriul când chiar Turcia al căreia interes ar fi ca ea cea dintâi să apere indipendenţa Moldo-României şi pământul ei de ocupaţii străine, ea îngăduie ocupaţia austriacă, lasă să se vădească dorinţa de dominaţie, şi printr-un firma se împotriveşte a lăsa pe Români să-ţi manifesteze dorinţele şi să-şi apere drepturile prin reprezentanţi aleşi de dânşi(i), drept de apărare ce se acordă chiar vinovaţilor ! Tăcerea dar a Românilor u este un consimţământ al lor, ci este mai cu seamă o elocventă protestaţie ce le este ertată celor slabi. Asculte această tăcere Puterile europene, şi vor auzi glasul României îndreptându(-)se la toate, şi la fie care în parte, cerând cu tractatele în mână autonomia lor.

Ruşilor le zice: „M-aţi protejat mult timp şi v-am fost recunoscătoare. Dar într-o zi fără pretext m-aţi ocupat cu nedrept, şi nu v-aţi sfiit, într-o luptă ce nu mă privea pe mine, să declaraţi Europei că mă luaţi drept zălog.

„Călcându-mi independenţa, ce-mi protejaţi până aci, m-aţi autorizat a crede că binefacerile voastre era dictate de interes, şi aţi pierdut într-o zi influenţa ce dobândiseräţi după mulţi ani de ocrotire. Îndreptaţivă-ţi greşeala; apăraţi autonomia pe care n-aţi putut-o călca fără pedeapsă."

Austriei: „Ai venit în Principate cu scop mărturisit de ale apăra de năvălirile şi relele războiului. V-am fost recunoscători şi v-am primit cu frăţie şi bunăvoinţă; dar când nea-m încredinţat că de şi s-a făcut pacea, armiile tale tot vor să ocupe ţara, n-am putut să mai hrănesc pentru tine decât nemulţumire şi neîncredere. Interesele tale comerciale şi influinţa ce ai trebuinţă a păstra pe Dunăre te invită să adopţi altă politică, şi în loc de-a insufla ura sileşte(-)te să ne atragi simpatiile, respectându(-)ne drepturile şi autonomia".

Turciei: „Îmi eşti suzerană: nu ţi-am contestat nici odată acest titlu. Viu să-ţi cer a-mi respecta drepturile. De ce nu te încrezi în mine? De ce îngădui ocupaţia teritoriului meu? De ce ameninţi vechile noastre privilegiuri? De ce înnăbuşeşti glasul dorinţelor mele? De ce nu îngădui ca la Conferinţele ce vot hotărî viitorul meu, să am, daca nu reprezentanţi ai naţionalităţi(i) mele, care să voteze cu judecătorii mei, cel puţin delegaţi care să apere dorinţele mele? Nu lăsa altora pretextul, dorit poate, de-a ne proteja. Protege-ne chiar tu ! Respectează-ne autonomia ce am câştigat-o prin sânge de la Sultan(i) voştri, şi ne-a consfinţit-o nenumărate tractate".

În sfârşit, Franţei şi Engliterei: „Aţi combătut în numele dreptăţii: face-ţi să se respecteze dreptatea. Nu ne trageţi din ghiarele unei ambiţii ca să ne lăsaţi în ghiarele alteia. Austria n-a vărsat nici o picătură de sânge, în vreme ce voi aţi vărsat pe-al vostru. N-o lăsaţi să culeagă roadele unui război, ale cărui dureri numai voi le aţi suferit. Turcia vă e datoare respect pentru integritatea ce i-aţi asigurat; întrebuinţaţi influenţa legitimă ce aţi dobândit asupră-i, ca să pledaţi causa noastră, ce este dreaptă şi care interesă atât pe voi cât şi pe noi.

„De şi Stat secundar, România are şi ea valoare în ochi(i) Europei şi în echilibrul ei. Ea neutralizează acest mare râu al Dunării, unul din principalele arterii ale continentului. Aţi fost destul de puternice ca să preîntâmpinaţi, fiţi destul de înţelepte ca să prevedeţi răul.

„Greşalele diplomaţiei să nu mai formeze acelaşi nod al chestiei Orientului pe care sabia voastră l-a tăiat.

„Asiguraţi-ne autonomia şi nu îngăduiţi ca să fim nici Paşalâc turcesc, nici Provincie rusească sau austriacă.

„Aceasta ar fi în contra interesului Europei şi după cum a zis un mare orator Englez: *în contra dreptului*.

„Ministerul care dirige trebile Engliterei, s-a arătat tot-deauna apărător al dreptului naţiilor; părăsind astăzi apărarea drepturilor României nu şi-ar schimba politica, şi nu şi-ar înmulţi numărul inamicilor săi.

„Cât pentru Franţa, România ce tot-deauna a simţit o vie simpatie pentru dânsa, îşi întoarce ochi(i) asupră-i ca spre o soră mai mare în civilizaţie şi progres şi adastă de la dânsa sprijin şi protecţie."

Iată ce zice Europei tăcerea României. Şi noi, ca să încheiem, ne întoarcem la o consideraţie dezvoltată în această scriere şi întrebăm: Care a fost cauza amestecului Rusiei în Principatele Române? Călcarea drepturilor Principatelor de Poarta Otomană.

Aceleaşi cauze n-ar produce aceleaşi efecte?

Mijlocul cel mai sigur pentru Occident de-a desfiinţa influenţa rusă în Orient, nu este de-a şterge până şi urmele binefacerilor ruseşti; ci de a garanta drepturile popoarelor şi de ala da mai mult decât le dăduse Rusia.

Puterile occidentale se îndoiesc oare de izbânda unei asemenea politici?

Tractatul din Paris fi-va oare numai o hârtie scrisă?

FINE.

BDD-A19401 © 2008 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:10 UTC)